

- OPIKELIJOIDEN KOKEMUKSIA
HANKETYÖSKENTELYSTÄ -

● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

Nyman Ronja

2010 Hyvinkää

KOHTAAMISIA MONIAISTISESSA TILASSA
HANKE OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ

-

-Opiskelijoiden kokemuksia hanketyöskentelystä-

Ronja Nyman

Hanke oppimisympäristönä. Opiskelijoiden kokemuksia hanketyöskentelystä

Vuosi	2010	Sivut	60
-------	------	-------	----

Tarkastelen opinnäytetyössäni Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hanketta oppimisympäristönä. Tutkimuksessa perehdytään siihen, kuinka Laurea ammattikorkeakoulun opiskelijat kokevat kehittämispohjaisen oppimisenmallin (LbD- mallin) toteutuvan hankkeessa työskentelyssä. Tämän yhteydessä pohditaan myös yleisesti kokemuksia LbD- mallista ja opiskelijoiden näkemyksiä hanketyöskentelyn kehittämiseen.

Opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä toimivat Learning By Developing(LbD), kehittämispohjainen oppiminen, projektityötaidot, sosiaalialan projektiopiskelu ja monikulttuuriset valmiudet sosiaalialalla. Niiden avulla tutkimus saavutti tavoitteensa ja ne toimivat tärkeinä elementteinä koko toimintatutkimuksen aikana. Olen toiminut hankkeessa opiskelijana syksystä 2007, mutta varsinainen aineistonkeruu opinnäytetyötä varten alkoi keväällä 2009.

Pragmaattinen, eli käytännönläheinen opinnäytetyö toteutettiin käyttäen laadullisista ja määrällisiä tutkimusmenetelmiä. Aineistonkeruumenetelminä toimivat teemahaastattelut, sähköiset palautelomakkeet kaikille hankkeessa 2009 toimineille opiskelijoille, omat oppimispäiväkirjat ja hankeraportit. Käytännönläheisellä opinnäytetyöllä tavoitellaan mahdollisimman informatiivista ja luotettavaa tutkimuksen tekoa.

Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeesta opiskelijoille oli jäänyt suurimmaksi osaksi positiivinen vaikutelma, tosin kehitettävää löytyi. Tutkimus osoittaa, että opiskelijat ovat kokeneet hankkeissa toimimisen yleisellä tasolla ristiriitaisia tunteita herättäväksi. Opetussuunnitelma koetaan vaikeaksi hahmottaa, mutta samalla hyväksi tavaksi opiskella. Toisaalta hankkeiden kautta tavoiteltavaa oppimista on tapahtunut, vaikka itse opetussuunnitelma on jäänyt osalle opiskelijoita vieraaksi.

Omana ammatillisina tavoitteinani opinnäytetyöprosessin ajalle ovat olleet tutkimuksen tekemisen kautta oman sosiaalialan asiantuntijuuden vahvistaminen, tutkimuksen tekijänä kehittyminen ja monikulttuuristen valmiuksien parantaminen. Opinnäytetyössä tutkitaan sosiaalialan koulutuksen opiskelijalle asettamia vaatimuksia, joka on mahdollistanut omaan ammatilliseen reflektointiin. Opinnäytetyön tekeminen on itsessään edesauttanut kehittymään tutkimuksen tekijänä ja kun opinnäytetyö tehdään monikulttuurisia linjoja noudattavan hankkeessa, ovat omat monikulttuuriset valmiudet saaneet prosessin aikana vahvistusta. Opinnäytetyöprosessi on ollut kokonaisuus, jonka myötä monet opiskeluhini liittyneet asiat ovat lopulta selviytyneet. Prosessi on auttanut kehittymään monella eri osaamisenalueella ja näin tuonut tekijälleen työstään tyytyväisen mielen.

Avainsanat: kehittämispohjainen oppiminen, projektityö, sosiaalialan kompetenssit, pragmaattisuus, kokemus, monikulttuuriset valmiudet, kehittäminen

Ronja Nyman

Project as a learning environment. Students experiences about project working.

Year	2010	Pages	60
------	------	-------	----

In this thesis I examine how Encounters in multisensory space - project works as a learning environment. In the research it is studied how the students of Laurea University of Applied Sciences experience a developed based learning model (the LbD model) in the working in the project of the one coming true. In the connection with this experiencing of the LbD model, developing of the project work is also generally thought about and from the students' views.

Learning by Developing(LbD), the developing based learning, project work skills, studying of the social services and the multicultural acquirements within the social services works as a theoretical frame of the thesis. These support the study to achieve it's objective and have functioned as important elements during the whole action research. I have been working as a student in this project since fall of 2007, but the actual legwork for the thesis started in the spring of 2009.

Pragmatic, in other words practical thesis was carried out using methods from both qualitative and quantitative research. Theme interviews, electric feedback forms for all the students who worked in the project during spring 2009, own learning diaries and project reports serve as the legwork of the research. The most reliable and informative making of the study is sought by doing a practical thesis.

From Encounters in multicultural space - project students have had mostly positive experiences, but at the same time some developing were found. Research shows, that in common stage students have experienced working in project with conflict feelings. Students find study plan hard to understand, but also a good way to complete studies. On the other hand desirable education trough out projects has been gained, although the study plan it self has stayed strange for some of the students.

My vocational objectives for the process of the thesis making have been strengthening the expertise of social services trough out doing the study, the development and the improvement of my multi-cultural acquirements and my skilss to write a research. The demands that are set to the students by the education of the social services have been in close investigation during the whole process which has made my own vocational reflecting possible. Doing the thesis has it self contributed me to develop myself as a research writer and because the thesis is done to a project which is multicultural, have my multicultural acquirements been improved. Thesis process has been a wholeness with which many matters which have been connected to my studyings have eventually settled down in their places. The process has helped to develop in many separate aspects and this way has brought a satisfied mind to me as a maker of the thesis.

Key words: learning by developing, project work,competences of social service, pragmatism, experience, multi-cultural acquirements, developing

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	KOHTAAMISIA MONIAISTISESSA TILASSA - HANKE	9
	2.1 Hankekuvaus	9
	2.2 Opiskelijoiden toiminta hankkeessa	11
3	TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA KESKEISET KÄSITTEET	12
	3.1 Learning By Developing (LbD), kehittämispohjainen oppiminen	12
	3.2 Projektityötaidot.....	16
	3.3 Mitä sosiaalialan projektiopiskelulla tavoitellaan.....	17
	3.3.1 Sosionomin koulutus.....	17
	3.3.2 Sosionomin työn vaatimat kompetenssit.....	20
	3.4 Monikulttuuriset valmiudet sosiaalialalla.....	21
4	TUTKIMUSKYSYMYS JA OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET	24
	4.1 Opinnäytetyön tavoitteet.....	24
	4.2 Ammatilliset tavoitteet	24
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	24
	5.1 Prosessikuvaus.....	25
	5.2 Toimintatutkimus	25
	5.3 Aineistonkeruu ja tutkimusmenetelmät	26
	5.4 Aineiston analyysi.....	28
6	LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS.....	29
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET	31
	7.1 Opiskelijatoiminnan kuvaus ja opiskelijoiden kokemukset projektioppimisesta	32
	7.1.1 Opiskelijatoiminnan kuvaus	32
	7.1.2 Opiskelijoiden kokemukset yleisesti LbD - työskentelystä.....	35
	7.1.3 Opiskelijoiden kokemukset Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeen työskentelystä	37
	7.2 Opiskelijoiden oppiminen	40
	7.2.1 Yhteisöllinen osaaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen	41
	7.2.2 Asiakastyön osaaminen.....	43
	7.2.3 Sosiaalialan palvelujärjestelmän osaaminen.....	46
	7.2.4 Reflektiivinen kehittämis- ja johtamisosaaminen.....	47
	7.2.5 Sosiaalialan eettinen osaaminen	47
	7.3 Kehittämis ehdotukset	48
	7.3.1 Hanketoiminnan kehittäminen.....	49
	7.3.2 Hankeoppimisen kehittäminen	50
8	POHDINTA	52
	8.1 Opinnäytetyön tavoitteiden saavuttaminen.....	52
	8.2 Opinnäytetyöprosessin arviointi	53
	8.3 Oma oppimisprosessi	54
	LÄHTEET.....	56

1 JOHDANTO

Oppimisella tarkoitetaan suhteellisen pysyviä, kokemukseen perustuvia muutoksia yksilön tiedoissa, taidoissa ja valmiuksissa sekä niiden välityksellä itse toiminnassa. Oppiminen lisää yksilön mukautumiskykyä vaihtelevissa tilanteissa sekä mahdollistaa ympäristön muutosten ennakoinnin ja ilmiöiden hallinnan. (Ikonen. 2000, 16.)

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tarkastella, kuinka Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijat kokevat kehittämispohjaisen oppimisenmallin (LbD-mallin) toteutuvan koulutuksessa. Learning By Developing (LbD) eli kehittämispohjaisen oppimisen malli on Laurea-ammattikorkeakoulun pedagoginen toimintamalli. LbD-toimintamalli muotoilee oppimisympäristön, jossa hyödynnetään sekä sisäisiä että ulkoisia verkostoja ja ollaan jatkuvassa vuorovaikutuksessa työelämän kanssa. Tutkin kuinka opiskelijat ovat kokeneet hanketyöskentelyn LbD-oppimisympäristönä yhden esimerkki hankkeen kautta, joka on Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hanke. Hankkeen tavoitteena on kehittää uusia menetelmiä maahanmuuttajien oman kulttuurien tukemiseen ja kansainvälisyyskasvatukseen. Kerron myös yleisesti LbD-mallin kokemisesta ja opiskelijoiden näkemyksiä hanketyöskentelyn kehittämiseen. Tarkoituksena on tuottaa tietoa ja kerätä palautetta hanketyöskentelystä Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeelle. Vaikka hankkeessa on toiminut opiskelijoita myös muilta koulutusaloilta, keskityn opinnäytetyössäni sosiaalialan kautta tapahtuvaan tarkasteluun, syynä tähän oma sosiaalialaan valmentava koulutukseni.

Aiheen valintaan on vaikuttanut oma toimintani Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeessa, joka alkoi syksyllä 2007, opiskelujeni toisena vuotena. Tällöin teimme yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa varhaisia pilotteja. Rakensimme esimerkiksi erittäin niukoin varustein moniaistisia tiloja. Seuraavana keväänä 2008 toimin hankkeessa harjoittelijana tehden erilaisia hanketehtäviä, ja olin esimerkiksi mukana toteuttamassa Heurekaan Etelä- Amerikkalaisen tilan. Tämän jälkeen aloitin hankkeessa keväällä 2009 projektiassistenttina, jolloin idea opinnäytetyön aiheesta ja toteuttamisesta hankkeessa syntyi. Assistenttina toimiessani opinnäytetyöni suunnittelu käynnistyi ja ensimmäiset työt sitä varten tehtiin. Aihevalintaani on vaikuttanut myös tuleva sosionomin työkuvani. Opinnäytetyöni kertoo myös sosionomin koulutuksesta, jonka tulisi varustaa opiskelija niillä taidoilla, joita hän työssään tarvitsee. Luvussa 3.3 Mitä projektiopiskelulla sosiaalialalla tavoitellaan perehdytään niihin taitoihin, joita sosionomi yhteiskunnassa työskennellessään tarvitsee. Juuri tämän luvun vaatimukset ovat aiheenvallinnan kannalta tärkeitä ja niihin verrataan tämän tutkimuksen tuloksia. Aihe on tärkeä myös yhä projektikeskeisemmäksi muuttuvan suomalaisen työkentän näkökulmasta unohtamatta alati kasvavan monikulttuurisemman yhteiskunnan näkökulmaa.

Koska toimintani hankkeessa on ollut pitkä prosessi, olen kerännyt aineistoani tutkimukseeni usealta vuodelta. Tällöin voidaan todeta, että opinnäytetyöni on toimintatutkimus. Keräsin tietoa tutkimalla aikaisempia hankeraporttejani sekä oppimispäiväkirjojani, teemahaastatteleamalla kolmea Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeen sosiaalialan opiskelijaa ja keräämällä sähköistä palautetta kaikilta hankkeessa vuonna 2009 toimineilta opiskelijoilta.

Tutkimuksen alussa kerrotaan yleisesti Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeesta ja sen opiskelijatoiminnasta keväältä 2009. Tämän jälkeen paneudutaan aiheen teorianäyttöihin, kuten LbD-malliin ja projektioppimiseen. Teoriaosuuden jälkeen kerron tarkemmin opinnäytetyöni tavoitteista sekä samalla omista ammatillisista tavoitteistani. Aineistonkeruu ja tutkimusmenetelmät -luvut tutustuttavat valitsemini tutkimusmenetelmiin ja menetelmäkuvausten jälkeen pohdin tutkimukseni eettisyyttä ja luotettavuutta. Seuraavana vuorossa ovat opinnäytetyön varsinaiset tutkimustulokset, jossa ensimmäisenä käsitellään opiskelijoiden yleisiä kokemuksia LbD- työskentelystä, seuraavaksi opiskelijoiden oppimista hanketoiminnassa ja lopuksi kerrotaan opiskelijoiden näkemyksistä Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeen toiminnan kehittämiseen. Opinnäytetyöni päättyy pohdintaosuuteen, jossa käyn lävitse tavoitteiden saavuttamista, koko opinnäytetyöprosessia ja sen kautta saavuttamiani oppimiskokemuksiani.

2 KOHTAAMISIA MONIAISTISESSA TILASSA - HANKE

Tässä luvussa kerron yleisesti Kohtaamisia moniaistisessa tilassa -hankkeesta ja sen toiminnasta. Lisäksi kerron, millaista hanketoimintaa opiskelijat ovat hankkeessa suorittaneet kuluneen vuoden 2009 aikana.

2.1 Hankekuvaus

Maahanmuuttajat joutuvat uuteen maahan muuttaessaan opettelemaan uuden kielen ja omaksumaan uusia kulttuurisia tapoja ja käytänteitä. Samalla he väistämättä vertaavat uutta vanhaan, tuttuun ja turvalliseen ja rakentavat identiteettiään vuorovaikutuksessa yhteisön kanssa. (Dufva, Laihila-Kankainen & Pietikäinen. 2002, 201.)

Projektin tarkoituksena on rakentaa monikulttuurinen multisensorinen tila, jonka avulla voidaan kehittää uusia menetelmiä maahanmuuttajien oman kulttuurin tukemiseen, siirtämiseen toisen polven maahanmuuttajille ja kansainvälisyyskasvatukseen. Hankkeessa on tarkoitus luoda monipuolinen toimintaympäristö, jossa ammattikorkeakoulu, kunta ja järjestöt yhdessä kehittävät ja tuottavat menetelmiä multisensoriseen maahanmuuttajien kanssa tehtävään työhön. Hankkeen ydinajatus on multisensoristen työmenetelmien kehittäminen nykyisen teknologian keinoin. Multisensorisia työmenetelmiä kehitettäisiin maahanmuuttajien hyvinvoinnin tuottajana erilaisessa kuntoutustoiminnassa, toisaalta teknologiaa hyödynnettäisiin toimintaympäristön luomiseen vähemmistön ja enemmistön tasa-arvoisen kohtaamiselle ja kolmanneksi multisensorisuuden mahdollisuutta kansainvälisyyskasvatuksen keinona kehitettäisiin keskuksessa. (Monikulttuurinen multisensorinen keskus - projektisuunnitelma.)

Maahanmuuttajaväestön lisääntyessä ja monimuotoistuessa oman kulttuurin tukemiseen liittyviä palveluita tulee kehittää. Tarvitaan uusia elämyksellisiä menetelmiä eri ikäväestöille kohdennettuina. Erityisesti toisen polven maahanmuuttajien syrjäytymisen ehkäisemiseksi tarvitaan palveluja, jotka tukevat perhettä lapsen ja nuoren vahvan kaksikulttuurisen identiteetin muodostamisessa. Suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin sopeutuminen niin, että maahanmuuttajan oma kulttuuri ja identiteetti säilyvät, on kotoutumisen peruslähtökohta. Maahanmuuttajien kotoutumisen tukeminen on jäänyt melko vähälle huomiolle ja sitä voidaan pitää haasteena suomalaiselle yhteiskunnalle. Suomalainen yhteiskunta ja palvelujärjestelmä eivät itsestään selvästi tue maahanmuuttajan omaa kulttuuria, joten ei ole harvinaista, että maahanmuuttajaperheet kokevat usein juurettomuutta sekä kärsivät sosiaalisten verkostojen hajoamisesta. (Monikulttuurinen multisensorinen keskus - projektisuunnitelma.)

Yhtenä perustana on muistelutoiminta. Muistelu tarkoittaa toimintaa, jossa palautetaan mieleen sekä jaetaan muiden kanssa muistoja. Muistelutoiminta on viime vuosikymmeninä tullut merkittäväksi terveyttä ja hyvinvointia edistäväksi menetelmäksi. Muistelutoiminta perustuu

mm. yhteisöllisyyden rakentamiseen muistoja jakamalla. Samantapaisia kokemuksia omaavien kanssa ihminen tuntee kuuluvansa yhteisöön ja toisaalta kulttuurisen integraation edistämiseen: muistelu tuo yhteen ihmisiä, joilla on erilainen etninen, kulttuurinen ja uskonnollinen tausta. Muistelun avulla on mahdollisuus nähdä elämäkokemuksensa uudessa valossa, erilliset kokemukset rakentuvat mielekkääksi kokonaisuudeksi ja toisaalta samaa sukupolvea olevien ihmisten tai paljon nuorempien ihmisten kanssa omaa elämäntarinaansa jakaessaan löytää siitä myös historiallisen näkökulman. Muistelun kautta saa tukea omien kipeiden muistojen kantamiseen jakamalla niitä ja muistelu toimii voimaannuttamisen välineenä. (Monikulttuurinen multisensorinen keskus - projektisuunnitelma.)

Monikulttuurisen multisensorisen tilan kehittämisessä on tarkoituksenmukaista tutustua ja tehdä yhteistyötä olemassa olevien muistelukeskusten kanssa ja multisensorista työtä tekevien yksiköiden kanssa. Kuitenkin kyse on uudenlaisen toimintamallin luomisesta, kansainvälistymisen ja monikulttuurisen yhteiskunnan mukanaan tuomiin haasteisiin vastaamista, sekä erityisesti uuden teknologian hyödyntämistä. Esimerkiksi muistelussa käytettyjen esineiden sijaan pyritään teknologian avulla luomaan elämyksiä. Kyse on myös monikulttuurisen yhteiskunnan toimintamallien kehittämisestä: luomalla julkista tilaa, jossa vähemmistökulttuurit tuntevat olonsa kotoisaksi, luodaan edellytyksiä toimivalle monikulttuurisuudelle. Ympäristö toimii vähemmistöjä voimaannuttavana, antaa positiivisia elämyksiä ja mahdollistaa tasa-arvoista vuorovaikutusta enemmistön ja vähemmistön välillä. (Monikulttuurinen multisensorinen keskus - projektisuunnitelma.)

Kotouttamislain (99/551) edellyttämiä oman kulttuurin tukemiseen liittyviä palveluja on olemassa erittäin vähän. Tarkoituksena on kehittää työmuotoja vähemmistöidentiteetin vahvistamiseksi. Erityisesti toisen polven maahanmuuttajien syrjäytymisen ehkäisemiseksi tarvitaan palveluja, jotka tukevat perhettä lapsen ja nuoren vahvan kaksikulttuurisen identiteetin muodostamisessa. Multisensorisessa tilassa voitaisiin luoda ympäristöjä, jossa maahanmuuttajat voisivat kokea olevansa omillaan, tutussa ympäristössä. Tutussa ja turvallisessa ympäristössä heillä on paremmat mahdollisuudet esitellä kulttuuriaan, arvojaan ja ajatuksiaan. Jo julkisesti tuotettu tila on merkki siitä, että yhteiskunta arvostaa vähemmistökulttuureja ja niiden osallisuutta yhteiskunnassa. Toisaalta tila toisi valtaväestölle mahdollisuuden kokea asioita, jotka ovat maahanmuuttajalle olleet merkityksellisiä. Tällainen yhteisen maiseman jakaminen tuottaisi yhteistä ymmärrystä. Tila mahdollistaisi siis tasa-arvoista kohtaamista vähemmistön ja enemmistön edustajien välillä. (Monikulttuurinen multisensorinen keskus - projektisuunnitelma.)

Hanke aloitti toimintansa vuonna 2007. Hankkeen valmisteluvaiheessa kerättiin tietoa ja tehtiin pilotteja oman kulttuurin tukemisesta ja kansainvälisyyskasvatuksesta. Vuosi 2008 kului yhteistyökumppaneiden hakemisessa ja yhteistyöverkoston luomisessa, rahoituksen hakemi-

sessä sekä opiskelijoiden tekemissä pilottikokeiluissa. Vuonna 2009 hankkeessa on tehty erilaisia opiskelijoiden projekteja, esimerkiksi työharjoitteluita sekä opinnäytetöitä. Vuonna 2009 hanke on saanut myös pysyvän tilan itselleen Laurea-ammattikorkeakoulusta, jonne multisensorinen huone tullaan pystyttämään. Vuoden 2010 tavoitteisiin kuuluu keskuksen toiminnan vakiinnuttaminen, rahoitusmallin luominen sekä hankkeen vaikutusten arviointi. Hanketta koordinoi Laurea-ammattikorkeakoulu ja sen yhteistyökumppaneina toimivat Vantaan kaupunki, Helsingin kaupunki, Metropolia-ammattikorkeakoulu, Helsingin yliopisto, Vanhustyönkeskusliitto, Väestöliitto sekä maahanmuuttajajärjestöt. (Pitkänen & Törmä-Hussein. 2009, 9.)

2.2 Opiskelijoiden toiminta hankkeessa

Koko toimintahistoriansa aikana hanke on toiminut sekä kehittämis- että oppimisympäristönä mahdollistaen opiskelijoiden kehittymisen ja etenemisen opinnoissaan opetussuunnitelman mukaisesti. Keväällä 2009 hankkeessa toimi yhteensä 27 opiskelijaa kuudesta eri kansalaisuudesta (Espanja, Kiina, Nepal, Romania, Suomi ja Tansania) ja keräsin heiltä osan opinnäytetyöni tutkimusaineistostani haastatteluilla ja palautelomakkeilla. Tässä luvussa kerron tuon opiskelijaryhmän hanketoiminnasta, heidän hankkeessa suorittamistaan opinnoista ja sen, miten eri tavoin tiloja rakennettiin sekä kuinka opiskelijayhteisöä organisoitiin.

Opiskelijat suorittivat hankkeessa opintoja kahdelta eri koulutusalueelta (sosiaali- ja matkailuala) toteuttaen samalla hankkeen tavoitteita ja ideoita. Kun lasketaan yhteen kaikkien 27 opiskelijan suorittamien opintojen laajuudet, saadaan keväältä 2009 kokonaismääräksi 160 opintopistettä. Opiskelijoiden hankkeessa suorittamissa opinnoissa oli pyrkimyksenä opiskelijoiden oman asiantuntijuuden kehittäminen, maahanmuuttajien oman kulttuurin tukeminen, kansainvälisyyskasvatus ja/tai monikulttuurisen opiskelijayhteisön kehittäminen. Jotta edellä mainitut tavoitteet tulivat saavutetuksi, kullekin opiskelijalle ja opiskelijaryhmälle räätälöitiin kaikkia osapuolia miellyttävä kokonaisuus. Suurin osa opiskelijoiden suorittamista opinnoista oli yleistä LbD-opiskelua ja osa opiskelijoiden harjoitteluja. Opiskelijat liittyivät hankkeeseen useilla eri tavoilla, tyypillisin tapa oli kuitenkin liittyä sen jälkeen, kun hankkeen edustaja oli vierailnut opiskelijaryhmän luona kertomassa hankkeesta ja sen opiskelijoille suomista mahdollisuuksista. Hankkeeseen saatettiin liittyä myös omatoimisesti suoralla yhteydenotolla hankkeen toimijoihin.

Hankkeeseen liittyttyään opiskelijat täyttivät opiskelijasopimuksen, jossa määriteltiin kunkin opiskelijan hanketoiminto ja -tavoitteet, opintojakso, johon työskentely hankkeessa liittyi ja sen tavoitteet, suoritettava opintopistemäärä ja suunnitelma omalle toiminnalle. Näin pyrittiin suunnittelemaan jokaiselle opiskelijalle omia tavoitteita noudattavat hankesuunnitelmat ja pysyttiin samalla tietoisina siitä, mitä opiskelijan kuuluu hankkeessa tehdä. Koska opiskelijayhteisö oli melko suuri ja kukin opiskelija/opiskelijaryhmä toimivat omien hanketoteutuksi-

ensa parissa opiskelijoille pidettiin ohjaustunteja heidän toimintansa tueksi. Ohjaustuntien lisäksi hankkeessa järjestettiin opiskelijakokouksia, joissa voitiin jakaa omia kokemuksia tilojen suunnittelusta sekä saada toisilta hankkeen toimijoilta ideoita ja tukea omalle toteutukselle. Opiskelijakokouksia järjestettiin kolmen viikon välein ja yksilöllisiä ohjaustunteja aina tarpeen mukaan. Ohjausta toteutui osittain myös sähköpostin tai puhelimen välityksellä.

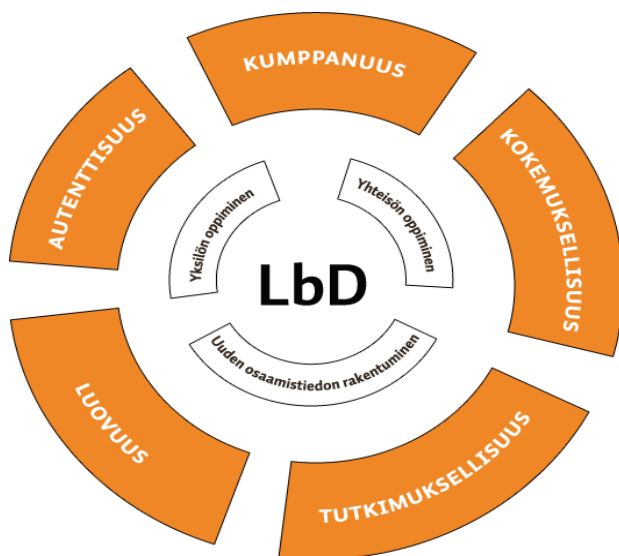
Opiskelijat rakensivat monikulttuurisia moniaistisia tiloja eri Laurean toimipisteisiin ja järjestöjen tapahtumiin. Alussa mainittujen kulttuurien lisäksi moniaistisia tiloja rakennettiin myös muista kulttuureista, kuten Algeriasta, Intiasta, Israelista ja Somaliasta. Tilojen suunnittelusta vastasivat pääosin opiskelijat, mutta tiloja suunnittelemassa ja rakentamassa opiskelijoiden kanssa olivat eri kulttuurien edustajat ja usein myös Kohtaamisia moniaistisessa tilassa -hankkeesta T&K -assistentti(T&K= tutkimus ja kehitys), projektipäällikkö tai molemmat. Tilojen suunnittelussa ja toteutuksessa opiskelijoiden tuli ottaa huomioon esiteltävä kulttuuri ja sen luomat vaatimukset tilan rakentamiselle, omat ammatilliset tavoitteet, tilassa käytettävät työmenetelmät, mahdolliset yhteistyökumppanit, kuten järjestöt ja heidän tilatoiveensa, tavaroiden hankinnat ja kulut, moniaististen tavaroiden kuljetus ja säilytys, toteutuksesta raportointi ja palautteen anto. Tukena opiskelijoiden suunnittelulle toimi hankkeen Optima-tila, joka on opiskelijoille tarkoitettu verkkotila, jonne voidaan tallentaa tietoa aikaisemmista hankkeen parissa tehdyistä toteutuksista ja jossa kerrotaan yksityiskohtaisesti hankkeen tavoitteista ja toiminnasta.

Opiskelijatoimintaan palataan myöhemmin luvussa 7.1 Opiskelijatoiminnan kuvaus, jossa kerroon perusteellisemmin opiskelijoiden tehtävistä ja toteutuksista.

3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA KESKEISET KÄSITTEET

3.1 Learning By Developing (LbD), kehittämispohjainen oppiminen

Learning by Developing (LbD), toiselta nimeltä kehittämispohjainen oppiminen, on Laurea-ammattikorkeakoulun pedagoginen toimintamalli, jossa ammattikorkeakoulun perustehtävät (pedagoginen, aluekehitys- ja tutkimus- ja kehittämistehtävä) sulautuvat yhdeksi uuden osaamisen ja tiedon tuottamisen prosessiksi. Tämä merkitsee autenttisuuteen, tutkimuksellisuuteen ja kohtaamiseen perustuvaa uutta luovaa oppimista(ks. kuva 1.) (Laurea Fakta 2009-2010, 20.)

Kuva 1. Learning by Developing -toimintamallin ulottuvuuksia (Laurea Fakta 2009-2010, 20.)

LbD-toimintamalli muotoilee oppimisympäristön, jossa hyödynnetään sekä sisäisiä että ulkoisia verkostoja ja ollaan jatkuvassa vuorovaikutuksessa työelämän kanssa. Asiantuntijayhteisöjen tarkoituksena ei ole tuottaa uutta osaamista vain opiskelijoille, vaan myös työelämän ja alueen kehittämiseksi. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että Laurean kehittämishankkeissa toimiessaan, opiskelijat suorittavat opiskeluaan kehittämistiimeissä tavoitellen oman alansa asiantuntijuutta. Parhaimmillaan osaaminen jalostuu uudeksi palveluinnovaatioksi. Tutkimuksellisuuteen pohjautuen Learning by Developing hakee ratkaisua sellaiseen aitoon työelämän ongelmaan, jota ei voida ratkaista aikaisemman tiedon varassa. (Laurea Fakta 2009-2010, 20.)

Autenttisuus toteutuu käytännössä opiskelijoiden opintojaksoihin, harjoitteluun tai opinnäytetyöhön liittyvinä tutkimus- ja kehittämisprojekteina ja -hankkeina. Parhaimmillaan hankkeissa yhdistyy eri koulutusalojen osaaminen. Saattaa olla, että yhdessä hankkeessa opiskelijatiimi koostuu useiden eri alojen opiskelijoista, jolloin oleellista on oppia löytämään kulloinkin käsiteltävänä olevan ongelman ydinilmiöt ja niihin liittyvät käsitteet, joiden avulla ilmiötä voidaan jäsentää. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan tehtävät liittyvät oppimisen innovaatiotoimintaan ja tuovat osaamisen arvioinnin kohteeksi aitoja työelämän kysymyksiä. Mahdollisuus toimia kehittäjänä hankkeissa tukee opiskelijan kehittymistä opiskeluaikana työelämän käytänteiden muuttajaksi ja kehittäjäksi sekä niihin vaikuttajaksi. Kun kehittäjä luo jotakin uutta, hän samalla myös oppii uutta. (Laurea Fakta 2009-2010, 20.)

Kehittämishankkeet rakentuvat kumppanuudelle. Kumppanuus tarkoittaa opettajien, työelämäosaajien ja opiskelijoiden yhteistyötä. Kehittämistoiminnan ytimen muodostavat kehittämistiimit, joissa syntyy jaettua asiantuntijuutta. Kehittämistiimien tehtävänä on huolehtia kumppanuuksien verkostosta ja hankkeen sekä sen tavoitteiden etenemisestä. Kehittämistiimi myös organisoii toiminnan ja työtavat. Tiimeissä on opettajia ja opiskelijoita sekä muita asiantuntijoita, joka mahdollistaa kehittävään verkosto-oppimiseen. Yhteistyössä lähtökohtana on vastuullinen sitoutuminen, keskinäinen kunnioitus, tasavertaisuus ja erilaisen osaamisen arvostus. Yhdistämällä edellä mainitut ominaisuudet, opiskelijat saavat kehittämistiimeissä työskennellessään kokemuksia asiantuntijana toimimisesta. (Laurea Fakta 2009- 2010, 21.)

Ammattikorkeakoulujen kolme tehtävää integroituvat yhdeksi toiminnaksi LbD-mallissa. Tällöin arvioidaan samanaikaisesti myös tutkimus- ja kehittämistoimintaa sekä aluekehitysvaikutusta. Samanaikainen oppimisen, tutkimisen ja kehittämisen arviointi edellyttää myös uusia näkökulmia ja perinteisten näkökulmien kriittistä tarkastelua sekä arvioinnin perustelujen arviointia. Oppimistulosten ja arviointiprosessien näkyväksi tekeminen ja palautteen saaminen omasta oppimisesta ovat luonnollisesti opiskelijalle tärkeitä, mutta toiminnan laajempi vaikuttavuus ammattialan ja työelämän kehittymisenä ovat kiinnostavia vaikutuksia sekä opiskelijan, opettajan että työelämän toimijoiden näkökulmasta. (Learning By Developing - Toimintamalli ja arvioinnin haasteet.)

Osaaminen rakentuu tutkittuun tietoon perustuvasta tietämisestä, ammatillisen kontekstin ymmärtämisestä, tekemisen osaamisesta ja erilaisten työelämätilanteiden hallintataidoista. T&k -hanketoiminta mahdollistaa ylärajattoman oppimisprosessin, jossa ei synny opetussuunnitelman, oppikirjan tai harjoituskirjan muodostamaa rajoitetta oppimiselle. Hankkeiden myötä opitaan verkostotoiminnan perusteita, sosiaalisuutta ja kommunikointia alan asiantuntijoiden kanssa, joka valmentaa opiskelijoita tulevia työmarkkinoita varten. Hanketoiminta mahdollistaa myös yksilöllisyyden opinnoissa. Opiskelijalla on siis mahdollisuus räätälöidä etenemistään opiskeluissaan omien tarpeiden ja tavoitteiden perusteella. Yhteistyökumppanina toimiva opiskelija rakentaa oman oppimissuunnitelmansa tavoitteineen. Hän tunnistaa osaamisvaatimukset, joiden täyttämistä kehittämishankkeeseen osallistuminen edellyttää ja myös osaamisen, joka hänen on hankkeessa mahdollista saavuttaa. Näin opiskelijan itseohjautuvuus kasvaa samaa aikaa oman ammattitaidon kanssa. (Laurea Fakta 2009- 2010, 21.)

Toimintaympäristön haasteiden näkökulmasta kehittämis pohjainen oppiminen sisältää juuri ne keskeiset elementit, jotka mahdollistavat uusimman tutkimustiedon yhdistymisen työelämän kehittämishaasteisiin ja joiden perusteella Laureasta valmistuu työelämää kehittäviä asiantuntijoita. Silloin on mahdollista myös aidosti uuden osaamistiedon tuottaminen ja innovaatioiden synty. Kehittämis pohjaisessa oppimisessa pidetäänkin erittäin keskeisenä uuden

tiedon tuottamista ja välittämistä sekä soveltamisen tehokkuutta ja laadukkuutta. Parhaimmillaan voidaan puhua innovatiivisista osaamisyhteisöistä.

(Learning By Developing - Toimintamalli ja arvioinnin haasteet.)

Laureaan viime vuosina kehitetyt osaamista tuottavat oppimisympäristöt mahdollistavat LbD -toimintamallin toteuttamisen ja tukevat opetussuunnitelman toteutumista arjessa. Oppimisympäristöt tukevat verkostojen kehittymistä, jaetun asiantuntijuuden yhteisöjen syntymistä ja uuden osaamisen luomista. Ne toteuttavat Laurean tavoitteellista kehittämistyötä ja toimivat vuorovaikutusmekanismina innovaatioympäristöön. T&k-toiminnan näkökulmasta oppimisympäristöt toimivat kehittämistyön innovaatioympäristöinä.

Käytännön sovelluksia uudentlaisista oppimisympäristöistä ovat verkostoissa toteutettavat hankkeet ja projektit sekä erilaiset oppimis- ja kehittämistoiminnalle suunnitellut toimintatilat, osaamiskeskittymät, kehittämislaboratoriot ja työpajat. Työmuotona oppimisympäristöissä on jaettuun asiantuntijuuteen pohjautuva yhteistoiminta, jota tukevat osaamisen jakamisen menetelmät: ohjaus ja opetustuokiot, havaintoesitykset, tiimipalaverit, palautetilaisuuDET ja seminaarit. (Laurea Fakta 2009- 2010, 21.)

Toiminnassa merkityksellistä on yhteisöllisyys ja kumppanuus sekä oppimisen sosiaalinen ja kulttuurinen ympäristö. Merkittävää on luoda osaamisen kehittymistä edistävä ilmapiiri, spirit, kehittämisen henki. Opiskelussa käytetään hyväksi monipuolisesti tiedonlähteitä ja tiedonhankintavälineitä. Opiskelijoilla on myös mahdollisuus osallistua erilaisille tiedonhankintakursseille. Laureassa hyödynnetään myös teknologian mahdollistamia virtuaalisia oppimisympäristöjä. Virtuaaliympäristö mahdollistaa kohtaamisen ajasta ja paikasta riippumatta. (Laurea Fakta 2009- 2010, 21.)

Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hanke toimi monikulttuurisena LbD-oppimisympäristönä, jossa opiskelijat olivat yhteistyössä monien eri tahojen kanssa, kuten eri kuntien ja järjestöjen. Esimerkkinä mainittakoon yhteistyö erään Vantaan kaupungin avoimen päiväkodin kanssa. Hankkeen ja päiväkodin kumppanuus käynnistyi tarpeen toteamisella ja toiminnan suunnittelulla. Suunnitellusta seurasi toteutus, jossa avoimeen päiväkotiin rakennettiin kolme moniaistista tilaa yhteistyössä päiväkodin monikulttuuristen asiakkaiden ja henkilökunnan kanssa. Tarkoituksena oli päiväkotiympäristössä uuden työmenetelmän testaus sekä menetelmän kautta kansainvälisyys- ja kulttuurikasvatuksen mahdollistaminen. Tämänlaisiin oppimisympäristöihin Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeen opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua ja samalla kehittää omaa asiantuntijuuttaan. Hankkeessa pyritään kehittämään yhdessä eri yhteistyökumppaneiden ja opiskelijoiden kanssa kansainvälisyyskasvatuksen ja oman kulttuurin tukemisen menetelmiä.

3.2 Projektityötaidot

Seuraavaksi kerron millaisia projektityötaitoja muuttunut työelämä velvoittaa ja kuinka ammattikorkeakoulujen tulee painottaa entistä enemmän opetussuunnitelmiaan juuri projektiopiskeluun. Ennen projektityötaitoja koin tärkeäksi määritellä projektin käsitteen ja Petri Virtanen (2005,35) määrittelee sen seuraavanlaisesti:

Projekti on kertaluonteinen toimenpide tai hanke, jolla on tietty organisaatio ja resurssit, joka pyrkii toteuttamaan tiettyä ennalta sovittua tehtävää ja joka etenee tiettyjen kehitysvaiheiden (suunnittelu, käynnistäminen, toimeenpano, ohjaus ja arviointi) mukaan sen perusteella, mikä hankkeen tehtäväksi on määritelty.

Työn olemus ja luonne ovat muuttuneet perusteellisesti viime vuosikymmenien aikana. Työelämän muutoksista johtuen ovat ammatit ja ammattitaitovaatimukset jatkuvasti muuttuvia ja uudistuvia. Koulutusrakenteet ja -muodot ovat muuttuneet työelämämuutosten myötä. Aikaisemman opistoasteisen koulutuksen tilalle ovat tulleet ammattikorkeakoulut, aikuiskoulutus on kehittynyt, työpaikoilla tapahtuvaa koulutusta kehitetään ja opiskelijoille on luotu mahdollisuuksia valita monia vaihtoehtoisia oppimispolkuja. Koulumuotojen kehityksen myötä ovat ammattitaitoa ja osaamista kuvaavat käsitteet muuttuneet. Esimerkiksi perinteisen ammattitaito käsitteen rinnalla ja tilalla on alettu käyttää käsitteitä työelämätaidot ja asiantuntijataidot. (Vesterinen 2001,33.)

Ammattikorkeakoulun perustavoite on tuottaa korkeatasoista ammatillista osaamista, ammatillista asiantuntijuutta, opiskelijoilleen. Projektiopiskelun on todettu antavan mahdollisuuksia asiantuntijuuden kehittymisen kokemuksille sekä asiantuntijaidentiteetin kasvuille. Toisaalta projektiosaaminen on itsessään yksi asiantuntijuusalue. (Eteläpelto & Tourunen 1999. 85; Vesterinen 2001, 41.)

Työelämän luonne on muuttunut esimerkiksi EU-hankkeiden myötä yhä enemmän projektiyhteiskunnaksi ja vastatakseen muuttuvien työmarkkinoiden kysyntään on opiskelijoiden hallittava erilaisia projektityötaitoja. Metsämuuronen (1998,136) määrittelee projektityöosaamisen seuraavanlaisesti: Projektityöosaamista on projektityötaitojen lisäksi päämäärän näkemisen taito ja suunnittelutaito. Projektityöosaamisen osatekijät ovat tulevaisuuden osaamisen taitoja, sillä tulevaisuudessa projektitöiden määrä lisääntyy. Projektit ovat tehokas tapa työskennellä, hyödyntää erilaisten asiantuntijoiden osaamista samalla välttämällä perinteistä kankeaa hierarkiaa. Projektityöt on myös hyvä tapa kehittää ja jäsentää toimintaa ja löytää uusia tapoja auttaa asiakkaita.

Vaikka asiantuntijuutta ei ensisijaisesti rajaakaan ammatillinen työnjako, sillä tarkoitetaan kuitenkin usein perinteisiin ammatteihin kiinnittyvää tai niiden sisällä ilmenevää erityisosaamista, joka määrittyy tehtävä- tai ongelma-alueittain. Voidaan esimerkiksi todeta, että tulevaisuuden yhteiskunta asettaa erityisiä haasteita myös sosiaali- ja terveysalan työntekijöille, jolloin asiantuntijuudella tarkoitetaan työntekijän ammattiin kiinnittyvää projektiosaamista. Kun asiantuntijuuden käsitettä käytetään puhuttaessa toimen tai ammatin sisällä ilmenevästä osaamisesta, sillä viitataan yleensä henkilön työkokemukseen ja hänen erikoistuneeseen tietämykseensä perustuvaan osaamiseen. Jos esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan työntekijä on erikoistunut projektinhallinnan tietojärjestelmiin, hänen sanotaan olevan tämän alan asiantuntija. (Vesterinen 2001, 41.)

Vesterinen (2001) on tarkastellut projektiopiskelua opiskelijoiden näkökulmasta ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalalla. Opiskelijat määrittivät projektioppimisen osasista rakentuvaksi kokonaisuuden hallinnaksi ja oikeassa työelämän kontekstissa tapahtuvaksi moniammatilliseksi yhteistyöksi. Opiskelijat pitivät projektiopiskelua haasteellisena ja mielekkäänä. Heidän mukaansa se edisti aktiivisuutta, vastuuntuntoa, suunnittelutaitoa, itsenäistä tiedonhankintaa ja antoi mahdollisuuksia oivalluksille. Projektia opiskelumuotona pidettiin motivoivana. Yhtenä perusideana on motivoida opiskelijat kehittämään ammatillista identiteettiään tarjoamalla heille reaali maailman konteksti toimintaympäristöksi, jossa on mahdollisuus toimia asiantuntijaroolissa. (Helle, Tynjälä, Vesterinen 2004, 261.)

3.3 Mitä sosiaalialan projektiopiskelulla tavoitellaan

Seuraavaksi tuon esille ammattikorkeakoulutettujen sosiaalialan ammattilaisten ydinosaamisen ja asiantuntijuuden alueet. Hankkeessa toimi opiskelijoita myös matkailunalalta, mutta minua kiinnostaa erityisesti sosiaaliala ja siellä tarvittavat valmiudet, koska valmistun itse sosiaalialalle. Sosiaaliala on usein tekijälleen vaativa kenttä, joka edellyttää lujaa ammatillista osaamista ja taitoa hallita työssään erilaisia toimintaperiaatteita. Kerron sosionomin koulutuksesta, sosionomien koulutuskohteisista kompetensseista sekä kompetenssien osaamisalueista.

3.3.1 Sosionomin koulutus

Sosionomeja (AMK) on koulutettu vuodesta 1992 lähtien ja sosionomi (AMK) -tutkintonimike on ollut käytössä vuodesta 1999 alkaen. Työelämässä koulutusta vastaavana ammattinimikkeenä on sosiaaliohjaaja. Kolme ammattikorkeakoulusta antaa ruotsinkielistä koulutusta. Lisäksi sosiaalialalla on viime vuosina käynnistetty joitakin vieraskielisiä ammattikorkeakoulututkintoon johtavia koulutusohjelmia. (Degree Programme in Social Services). Muita tutkintonimik-

keitä ovat geronomi (AMK) ja kuntoutuksenohjaaja (AMK). Diakonia-ammattikorkeakoulun diakoninen koulutusohjelma johtaa sosionomin (AMK), sosionomin (AMK)-diakonin tai sosionomi (AMK) -kirkon nuorisotyön ohjaajan tutkintoon. Myös rikosseuraamusalan ammattikorkeakoulutasoinen koulutus johtaa sosionomin (AMK) tutkintoon. Sosionomikoulutusta (AMK) järjestetään sekä nuoriso- että aikuiskoulutuksina. Ammattikorkeakoulututkintoon johtavan sosiaalialan koulutusohjelmassa suoritettua sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, laajuus on 210 opintopistettä ja kesto 3,5 v. Tutkinto muodostuu perus- ja ammattiopinnoista (105-135 op), harjoitteluista (45 op), vapaasti valittavista opinnoista (15 op) sekä opinnäytetyöstä (15 op). Opinnot sisältävät myös suuntautumisvaihtoehto-opintoja tai vaihtoehtoisia ammattiopintoja (60-105 op). (Opetusministeriö.)

Ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutusohjelmissa koulutetaan sosionomeja (AMK) erilaisiin sosiaalialan ja muihin yhteiskunnallisiin tehtäviin, joilla edistetään yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen sosiaalista turvallisuutta, sosiaalista osallisuutta ja hyvinvointia. Sosionomi (AMK) -koulutuksen vahvuus on opintojen pedagogisesti perusteltu eteneminen sekä siihen liittyvän ohjatun harjoittelun ja teoriaopintojen tiivis integrointi toisiinsa. Osassa ammattikorkeakouluja harjoittelun osuus on minimiä laajempi. Asiakastyö sosiaalialan eri toimintaympäristöissä ja eri asiakasryhmien parissa on sosiaalialan työn ydintä, johon suurin osa sosiaalialalta valmistuneista tarvitaan. Asetuksen ammattikorkeakouluista (423/2005) § 7:n perusteella sosionomi (AMK) kykenee valmistuttuaan työskentelemään itsenäisesti sosiaalialan asiantuntijatehtävissä ja yrittäjänä sekä osallistumaan oman työn, työyhteisön ja ammattialansa kehittämiseen. (Opetusministeriö.)

Sosiaalialan koulutusohjelman tavoitteena on kouluttaa sosiaalisen asiantuntijoita. Tämä merkitsee kasvatukseen, kuntoutukseen, ennaltaehkäisyyn ja toimintakyvyn ylläpitämiseen liittyvien kysymysten tarkastelua ihmisten välisistä suhteista, sosiaalisista tilanteista ja yhteiskunnallisesta näkökulmasta käsin. Sosiaalialan arvopohja lähtee ihmisen kunnioittamisesta ja yhteiskunnallisesta oikeudenmukaisuudesta. Sosiaalisen kentässä ammattikorkeakoulusta valmistuneet sosionomit ovat nimenomaan arjen asiantuntijoita, ihmisten tukijoita arkielämän tilanteissa ja pulmissa. Sosiaali- ja terveysala on työtä ihmisten kanssa. Ihmistyön valmiudet, vuorovaikutusvalmiudet, empaattisuus, vastuullisuus, ihmisten ja ryhmien ohjaamisen taidot sekä ihmisen kokonaisvaltainen kohtaamisen valmiudet muodostavat osaamisen keskeisen ytimen. Sosiaalialalla korostuu myös ongelmien, voimavarojen ja tukemisen yhteiskunnallinen luonne. Sosiaalialan työ on kiinteästi yhteydessä hyvinvointiyhteiskunnan rakenteisiin. Alan toimintaympäristöt rakentuvat yhteiskuntapoliittisten päätösten pohjalta. Sosionomilla (AMK) tulee olla valmiuksia työskennellä paitsi julkissektorilla, niin myös yksityisellä ja kolmannella sektorilla. Sosiaalialan ammattilaisten yhteiskuntasuhde on kahtalainen. Yhtäältä sosionomit (AMK) ovat yhteiskuntapoliittisten päätösten toimeenpanijoita ja asiakkaiden ohjaajia hyvinvointipalvelujen käyttämisessä. Toisaalta yhteiskunnallinen vaikuttami-

sen ja kansalaisten tukeminen yhteisöllisissä muutosprosesseissa liittyy sosiaalialan ydinosaamiseen. (Laurea, SoleOps.)

Laurea ammattikorkeakoulussa oppimisen lähtökohtana on osallistuminen työelämän kehittämishankkeisiin. Oppiminen pohjautuu opettajien, opiskelijoiden ja työelämäosaajien kumpuun. Kehittämishankkeet työpajoinen mahdollistavat yksilöllistä ja yhteisöllistä oppimista, uuden osaamistiedon rakentumista sekä uusia innovaatioita tuotteina, toimintamalleina ja toimintakulttuurina. Opiskelijat oppivat tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja projektityön menetelmiä ja toimintatapoja kehittämishankkeissa koko koulutuksen ajan. Ohjauksella ja itsearviointilla tuetaan alan vaatimaa persoonallista, eettistä ja ammatillista kasvua. Kansainvälinen toiminta on tärkeä osa sosiaalialan koulutusohjelmaa. (Laurea, SoleOps.)

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksesta valmistuvien sosionomien (AMK) työ pohjautuu sosiaalitoimen eettisille, tiedollisille ja taidollisille sisällöille (Murto ym. 2004, 27). Sosionomin (AMK) tutkinto antaa laaja-alaiset käytännölliset perustiedot ja -taidot sekä niiden teoreettiset perusteet sosiaalialan asiantuntijatehtävissä toimimista varten. Sosiaaliohjauksen perusta ammattikorkeakouluissa on monitieteinen. Olennaisena sisältönä on yliopistoissa tuotettu sosiaalitoimen tutkimus. Ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutusohjelmista valmistuneet sosionomit eivät vain ohjaa, vaan heillä on valmiudet myös työn suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin, kehittämiseen ja alan asiantuntijatehtäviin. Opinnot takaavat myös edellytykset asianomaisen alan kehityksen seuraamiseen ja edistämiseen sekä valmiudet jatkuvaan koulutukseen, riittävän viestintä- ja kielitaidon sekä alan kansainvälisen toiminnan edellyttämät valmiudet. (Opetusministeriö.)

Sosiaalialan asiantuntijuustehtävät ovat vaativia ja niihin tarvitaan tietynlaista pätevyyttä monelta eri osaamisalueelta, joita käsittelen seuraavassa luvussa kertoessani sosionomin koulutuksen kompetensseista.

3.3.2 Sosionomin työn vaatimat kompetenssit

Seuraavaksi luettelen sosiaalialan koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit ja kuvaan näiden kompetenssien osaamisalueet. Kompetenssit määrittelevät sosiaalialan koulutuksen tavoitteet ja kertovat täten sosionomilta vaadittavista taidoista. Kompetenssilla tarkoitetaan pätevyyttä ja tiettyyn tilanteeseen sopivien tiedon, taitojen ja asenteiden yhdistelmää. (Lähestymistapo- ja opetukseen ja oppimiseen.)

Sosiaalialan eettinen osaaminen:

Sosionomi (AMK) on sisäistänyt sosiaalialan arvot ja ammattieettiset periaatteet ja sitoutuu toimimaan niiden mukaisesti. Hän kykenee sosiaalialan ammattien edellyttämään eettiseen reflektioon. Hän ottaa huomioon jokaisen yksilön ainutkertaisuuden ja kykenee toimimaan arvoriistiriitoja sisältävissä tilanteissa. Sosionomi (AMK) edistää tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä pyrkii huono-osaisuuden ehkäisemiseen yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön näkökulmista. (Arene.)

Asiakastyön osaaminen:

Sosionomi (AMK) osaa luoda ammatillisen ja asiakasta osallistavan vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen. Hän ymmärtää asiakkaan tarpeet ja voimavarat kontekstisidonnaisesti. Sosionomi (AMK) osaa soveltaa erilaisia teoreettisia lähestymistapoja ja työmenetelmiä tarkoituksenmukaisesti sekä arvioida niitä. Hän osaa tukea ja ohjata tavoitteellisesti erilaisia asiakkaita ja asiakasryhmiä heidän arjessaan, kasvun ja kehityksen eri vaiheissa ja eri elämäntilanteissa. (Arene.)

Sosiaalialan palvelujärjestelmän osaaminen:

Sosionomi (AMK) tuntee hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuuttatukevat palvelujärjestelmät ja niihin liittyvän lainsäädännön. Hän osaa hahmottaa palveluiden muutoksia ja pystyy osallistumaan niiden monipuoliseen kehittämiseen. Hän osaa suunnata ja koota tarpeen mukaisia palveluita erilaisissa elämäntilanteissa olevien asiakkaiden tueksi, osaa toimia moniammatillisissa verkostoissa ja hallitsee palveluohjauksen. (Arene.)

Yhteiskunnallinen analyysitaito:

Sosionomi (AMK) ymmärtää yksilön ja yhteiskunnan välisen suhteen ja osaa jäsentää ja analysoida sitä erilaisista teoreettisista näkökulmista. Hän ymmärtää ihmisten sosiaalisten toimintaedellytysten muotoutumisen ja yhteiskunnallisen päätöksenteon välisen yhteyden. Sosionomi (AMK) osaa jäsentää sosiaalisia ongelmia yhteiskunnallisesta viitekehyksestä. (Arene.)

Reflektiivinen kehittämis- ja johtamisosaaminen:

Sosionomi (AMK) on sisäistänyt reflektiivisen ja tutkivan työotteen. Hän osaa arvioida toimintansa teoreettisia lähtökohtia ja soveltaa vaihtoehtoisia ajattelu- ja lähestymistapoja. Hänellä on käytäntöpainotteista tutkimuksellista osaamista ja hän osaa tuottaa uutta tietoa. Hän osaa toimia työyhteisön aloitteellisenä esimiehenä ja aktiivisena jäsenenä. Hän osaa kehittää ja johtaa sosiaalialan osaamista, työyhteisöjä ja palveluja moniammatillisena yhteistyönä. (Arene.)

Yhteisöllinen osaaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen:

Sosionomi (AMK) ymmärtää yhteisöjen toimintaperiaatteita ja kulttuureita sekä osaa yhteistyössä muiden kanssa vahvistaa ja luoda kansalaisuutta tukevaa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Hän osaa toimia erilaisissa kansalais- ja viranomaisverkostoissa ja luoda niitä. Sosionomi (AMK) kykenee osallistumaan yhteiskunnalliseen arvokeskusteluun ja vaikuttamaan päätöksentekoon yhteistyössä asiakkaiden ja muiden toimijoiden kanssa. Hän tunnistaa epätasa-arvoa tuottavia rakenteita ja toimii niiden purkamiseksi. (Arene.)

Sosiaalialan opetuksessa tähdätään edellä mainittujen kompetenssien toteutumiseen, jotta opiskelijat saisivat kaikki työelämässä vaadittavat valmiudet opiskelujensa aikana. Laureassa oppiminen rakentuu opettajien, opiskelijoiden ja työelämäkontaktien yhteistyöhön jolloin mahdollistetaan projektiopiskelun kautta tapahtuva yksilön kehitys. Toisaalta opiskelijat opivat kehittämishankkeissa erilaisia menetelmiä ja toimintatapoja, jotka tukevat kasvussa kohti ammatillisuutta ja valmentavat opiskelijoita alan asiantuntijatehtäviin, työn suunnitteluun, toteutukseen, kehittämiseen ja arviointiin.

3.4 Monikulttuuriset valmiudet sosiaalialalla

Tietyllä rajatulla alueella eläneet ihmisryhmät ovat aina kehittäneet oman kielensä ja elämäntyylin, joka erottaa heidät muista. Eri ryhmien yhteisöllisen elämän toisistaan erottavia piirteitä kutsutaan kulttuuriksi. Kulttuuri omaksutaan yhteisöön sosiaalistumisen kautta, eikä siinä ole mitään synnynnäistä. Kulttuuri mahdollistaa yhteisön jäsenten välisen yhteistyön ja kommunikaation. (Giddens 2001, 22-23.) Käsitteet monikulttuurisuus ja kulttuurien välisyys (engl. intercultural) saavat hyvin erilaisen merkityksen riippuen taustalla olevasta kulttuurikäsitteestä. Perinteisen näkemyksen mukaan monikulttuurisuus tarkoittaa useiden kulttuuripiirteiltään erilaisten, mutta sisäisesti yhdenmukaisten ryhmittymien samanaikaista olemassaoloa jossakin tietyssä tilassa, kuten esimerkiksi jossain valtiossa. Kulttuuriset ryhmät nähdään siten selkeästi toisistaan erottuvina yksikköinä. (Huttunen, Löytty ja Rastas 2005, 13-14.)

Monikulttuurisuus -käsitettä käytetään kahdessa päämerkityksessä. Kuvailevana käsitteenä se tarkoittaa olemassa olevaa asiantilaa ja normatiivisena käsitteenä toivottua tai tavoiteltavaa asiantilaa. Kuvailevana käsitteenä monikulttuurisuudella tarkoitetaan sitä, että tietyllä alueella asuu tai tietyssä toiminnassa on mukana useiden kulttuuriryhmien edustajia. Normatiivisesti ymmärrettynä monikulttuurisuus sisältää ajatuksen siitä, millainen olisi hyvä ja tavoiteltava monikulttuurinen yhteiskunta tai yhteisö. Usein ihanteena on, että eri kulttuuria ja kielellisiä taustoja edustavilla ryhmillä olisi tasa-arvoinen asema, kulttuurista monimuotoisuutta arvostettaisiin ja erilaisten kulttuuristen identiteettien säilyttäminen olisi mahdollista. (Huttunen, Löytty ja Rastas 2005, 20-21.) Normatiivisen monikulttuurisuuden rinnalla käytetään myös termiä kulttuurienvälisyys, joka korostaa aktiivista kulttuurienvälistä vuorovaikutusta, dialogia ja oppimista. Kulttuurienvälinen vuorovaikutus lisää innovatiivisuutta ja luovuutta, kun erilaisten maailmankuvien kohtaaminen synnyttää uusia näkökulmia ja ideoita. (Salo- Lee 2005.) Kulttuurien kohtaaminen voi aiheuttaa kuitenkin myös ristiriitoja, eikä täydellistä reseptiä kulttuurienväliseen harmoniseen yhteiseloön ole löydetty. (Opas oppilaitoksen monikulttuurisen osaamisen kehittämiseen.) Itse käytän monikulttuurisuus käsitettä normatiivisena käsitteenä, sillä koen kulttuurienvälisen vuorovaikutuksen merkityksen omassa työssäni hyvin vahvana ja vaikuttavana elementtinä.

Kohtaamisia moniaistisessa tilassa – hankkeessa mahdollistetaan opiskelijoiden perehtyä koulutuksessaan syventävämmiin monikulttuurisuusasioihin. Monikulttuurisella koulutuksella tarkoitetaan positiivista monikulttuurisuutta edistävää toimintaa ja koulutusta. Unescon määritelmä monikulttuurisesta koulutuksesta on seuraava:

”Education involving two or more ethnic groups and designed to help participants clarify their own ethnic identity and that of others, reduce prejudice and stereotyping, and promote cultural pluralism and equal participation.”

(UNESCO, IBE, Educational thesaurus; Opas oppilaitoksen monikulttuurisen osaamisen kehittämiseen.)

Monikulttuuristen valmiuksien hahmottaminen voi osoittautua usealle ajateltua hankalammaksi, mutta hyvä perusajatus on se, että toista ihmistä ja kulttuuria tulee kunnioittaa ja arvostaa. Jokainen ihminen on yhtä arvokas syntymämaahan, ammattiin, kauneuteen, terveydentilaan yms. katsomatta. On siis muistettava yksilöiden ja ryhmien tasa-arvoinen kohtelu. Tavoitteena ei voi myöskään olla muuttaa toista ihmistä kaltaisekseen – tehdä maahanmuuttajasta suomalaista. Ehkä tärkein huomioon otettava asia on omien ennakkoluulojen ja rasismien myöntäminen sekä käsittely. (Maahanmuuttajien kouluttaja 2003, Lähde: Maahanmuuttajat. Kouluttajan tukiaineisto; Opas oppilaitoksen monikulttuurisen osaamisen kehittämiseen.)

Termi monikulttuurinen osaaminen viittaa kykyyn reagoida ja toimia oikein erilaisissa kulttuurienvälisissä tilanteissa. Tällainen lähtökohta voi johtaa ajatukseen, että

monikulttuurisuudessa olisi kyse tempuista ja nikseistä, joiden avulla uusista tilanteista selvitään sujuvasti ja hallitusti. Valmiiden vastausten ja käyttäytymisohjeiden tarjoaminen monikulttuurisissa tilanteissa kohdattaviin monimutkaisiin kysymyksiin on kuitenkin mahdotonta. Pikemminkin arki monikulttuurisessa yhteiskunnassa haastaa jatkuvaan, avoimeen dialogiin yhdessä toimimisen periaatteista ja käytännöistä. (Huttunen, Löytty ja Rastas 2005, 23.)

Monikulttuurisen osaamisen ydin on toisen ihmisen kunnioitus ja pyrkimys asettua hänen asemaansa. Kulttuurienvälinen osaaminen on avointa ja joustavaa suhtautumista erilaisuuteen. Kulttuurienvälisessä kohtaamisessa tulisi pyrkiä ymmärtämään ja kärsivällisesti tulkitsemaan toisen toimintaa. Kulttuurienvälistä osaamista on halu oppia ymmärtämään, mitä toinen tarkoittaa ja miten eri kulttuureissa toimitaan eri tilanteissa. Kulttuurienvälisen ymmärryksen rakentaminen vuorovaikutuksessa on ennen kaikkea osapuolten yhteistä neuvottelua merkityksestä. Hyvin tärkeä osa monikulttuurista osaamista on omien ja muiden virheiden salliminen ja epävarmuuden sietäminen. Se tekee ilmapiiristä oppimista tukevan. (Opas oppilaitoksen monikulttuurisen osaamisen kehittämiseen.)

Omien lähtökohtien arviointi on tärkeää, sillä jotta voi ymmärtää muiden erityispiirteitä, tulee ensin tiedostaa omat erityispiirteensä. Oman kulttuurin tarkastelu ei ole yksinkertaista, sillä kyky toimia tietyssä kulttuurissa ei anna suoraan kykyä eksplikoida sen hiljaisia oletuksia ulkopuolisille. Etniseen tai kansalliseen itseyymmärrykseen kuuluvat stereotyyppiset sisällöt (esim. suomalainen sauna-sisu-Sibelius) eivät tässä työssä kannu pitkälle. Sosionomin koulutuksessa tavoitellaan muiden kulttuurien erityispiirteiden ymmärtämistä, jotta opiskelijoille mahdollistetaan eväät monikulttuurisen työn tekemiselle. Oman kulttuurin erityispiirteistä voi tulla tietoiseksi muun muassa tutustumalla vieraiden kulttuurien edustajien näkemyksiin käsityksistämme ja käytännöstämme. Omien lähtökohtien tiedostamiseen kuuluu myös omien asenteiden tarkastelu. Jokaisella on vieraita kulttuureja koskevia ennakkoluuloja ja stereotyyppioita, ja niiden oikeutusta on tärkeää arvioida kriittisesti. Lisäksi omien lähtökohtien arviointia tukee myös yleinen tieto kulttuurienvälisestä vuorovaikutuksesta. Sosiaalialan asiantuntijuuden rooliin kuuluvat monikulttuuristen valmiuksien hallinta. Tämä edellyttää opiskelijoilta kykyä hyväksyä monikulttuurisuus osana tulevaa työtään ja valmiutta kehittää itseään monikulttuuristen vaatimusten tasolle. (Opas oppilaitoksen monikulttuurisen osaamisen kehittämiseen).

4 TUTKIMUSKYSYMYS JA OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET

4.1 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksinä ovat: 1. Kuinka opiskelijat ovat kokeneet hanketyöskentelyn Lbd-oppimisen Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeessa, ja 2. Miten opiskelijat ovat oppineet projektityöskentelyssä? Tutkimuskysymysten yhteydessä kerron myös yleisesti LbD- mallin kokemisesta ja opiskelijoiden näkemyksiä hanketyöskentelyn kehittämiseen. Tarkoituksena on tuottaa tietoa ja kerätä palautetta hanketyöskentelystä Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeelle, mistä johtuen tuon opinnäytetyöni tuloksioissa esille myös opiskelijoiden monikulttuuristen valmiuksien kehittymisen hanketyöskentelyn aikana.

4.2 Ammatilliset tavoitteet

Merkittävimpänä ammatillisena tavoitteenani on oman sosiaalialan asiantuntijuuden vahvistaminen opinnäytetyöni tekemisen kautta. Opinnäytetyössäni tutkitaan sosiaalialan ammatillisuutta, sen vaatimuksia ja ehtoja, sitä millainen on hyvä sosionomi. Tahdon saada vahvistusta omiin ammatillisiin tavoitteisiini refleктоimalla niitä tutkimuksen tuloksiin. Toisena tärkeänä tavoitteenani on kehittyä tutkimuksen tekijänä. Analyyttisyys ja kriittisyys ovat elämässäni tärkeitä, joten tahdon kiteyttää sen ajatusmaailman myös opinnäytetyöhöni, jolloin siitä samalla tulee eettinen ja luotettava. Kolmantena tärkeänä tavoitteenani on vahvistaa omia monikulttuurisia valmiuksia. Olen painottanut hyvin paljon opiskeluistani juuri monikulttuurisuuteen, sillä aihealue kiinnostaa minua suuresti ja tahdon kehittyä sen asiantuntijana. Tästä syystä teen myös opinnäytetyöni juuri tuosta aihealueesta.

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Tässä luvussa esittelen tiedonkeruun- sekä aineiston analyysin menetelmäni. Kerron opinnäytetyöni prosessista, toiminnan suunnittelusta sekä teoriaa toimintatutkimuksesta.

Opinnäytetyöni tyyli on pragmaattinen eli käytännönläheinen. Olen soveltanut aineiston keräämisessä sekä tilastollisia että laadullisia menetelmiä toimintatutkimukselle tyypilliseen tapaan. Kuvaan luvun edetessä kaikkien edellä mainittujen tyylien ominaiset piirteet ja toteutustavat.

5.1 Prosessikuvaus

Aloitin toimimiseni Kohtaamia moniaistisessa tilassa - hankkeessa opiskelujeni toisena vuotena, syksyllä 2007. Materiaali syksyn opiskeluista valmistui seuraavana vuonna 2008, mutta sitä ei ole tässä tutkimuksessa käytetty, sillä se ei ole tutkimuksen kannalta oleellista. Teimme tuolloin pilotteja moniaistisen tilan rakentamisesta ja materiaali siitä muistuttaa enemmänkin rakennussuunnitelmaa kuin oppimisprosessia. Keväällä 2008 idea opinnäytetyön toteuttamisesta Kohtaamia moniaistisessa tilassa -hankkeessa oli vasta aluillaan. Projektipäällikkö Minttu Rätty ja minä keskustelimme ideasta, mutta se jäi silti vain ajatuksen tasolle. Ajattelin tuolloin että opiskeluja oli vielä paljon jäljellä eikä opinnäytetyöllä olisi kiire. Suoritin harjoitteluni, tein raportoinnit ja oppimispäiväkirjat vielä tietämättömänä siitä, että myöhemmin ne tulisivat olemaan minun aineistoani opinnäytetyössäni.

Keväällä 2009 T&K -assistenttipestini alkaessa opinnäytetyöstäni muodostui selkeä idea. Tulin toteuttamaan tutkimukseni hankkeessa tutkien opiskelijoiden oppimista LbD-opetussuunnitelman mukaan. Tuona keväänä täytin myös päivittäin oppimispäiväkirjaa omasta oppimisestani sekä keräsin tietoa hankkeen opiskelijoiden kokemuksista ja oppimisesta palautelomakkeen avulla. Toiminnan suunnittelussa mukana oli hankkeen projektipäällikkö Minttu Rätty. Opinnäytetyön tekeminen hänen koordinoimaansa hankkeeseen tuntui luonnolliselta, olinhan suorittanut opiskeluja hänen koordinoimanaan jo usean vuoden ajan.

Toiminnan suunnittelussa kaikki toiminta tähtäsi siihen, kuinka saisin mahdollisimman paljon luotettavaa tietoa opiskelijoiden oppimisesta ja kokemuksesta hankkeessa. Tahdoin saada tuotettua juuri tätä tietoa hankkeelle, sillä uskon, että mittaamalla oppimista voidaan kehittää opiskelijoille suunnattua toimintaa eteenpäin ja että kaikki tuotettu tieto tästä aiheesta on hyödyllistä. Pohdintojen jälkeen järkevimmiksi aineistonkeruu menetelmiksi koostui aiemmin tuottamani materiaali omasta hanketoiminnastani, hankkeen opiskelijoille suunnattu palautelomake ja teemahaastattelut.

5.2 Toimintatutkimus

Keräsin aineistoani tutkimustani varten haastatteluilla ja palautelomakkeilla. Lisäksi pidin hankkeessa opiskellessani oppimispäiväkirjoja, joita käytin koko hankkeessa toimimiseni ajalla. Materiaalin kerääminen oli pitkä prosessi, joka siis käynnistyi jo keväällä 2008, kun olin hankkeessa suorittamassa syventävää harjoittelua. Kirjoitin tuolloin harjoitteluraportin sekä oppimispäiväkirjaa hanketoiminnastani. Sama toistui keväällä 2009, kun olin hankkeessa T&K assistenttina. Materiaalia on siis kertynyt tutkimustani varten vuosien varrella, siksi opinnäytetyöni onkin toimintatutkimus.

Metsämuuronen (2002, 191- 192.) selittää toimintatutkimuksen näin: Toimintatutkimuksella (Action Research) tarkoitetaan todellisessa maailmassa tehtävää pienimuotoista interventiota ja kyseisen intervention vaikutusten lähempää tutkimista (Cohen&Manion, 186). Toimintatutkimus on siis tutkimusta, jonka avulla pyritään ratkaisemaan erilaisia käytännön ongelmia, parantamaan sosiaalisia käytäntöjä sekä ymmärtämään niitä entistä syvällisemmin esimerkiksi työyhteisössä (Syrjälä 1994, 30,33). Määritelmänsä mukaan toimintatutkimus on tilanteeseen sidottua, yleensä yhteistyötä vaativaa, osallistuvaa ja itseään tarkkailevaa. Toimintatutkimuksessa pyritään siis vastaamaan johonkin käytännön toiminnassa havaittuun ongelmaan tai kehittämään olemassa olevaa käytäntöä paremmaksi. Tällöin toimintatutkimusta voi tehdä yksittäinenkin työntekijä. Yleensä kuitenkin kyseessä on koko työyhteisön tai organisaation muutosprosessi, jolloin tarvitaan kaikkien toimijaosapuolien sitoutuminen projektiin.

5.3 Aineistonkeruu ja tutkimusmenetelmät

Keräsin aineistoa opinnäytetyötäni varten teemahaastatteluilla, sähköisillä palautelomakkeilla sekä tutkimalla itse hankkeessa toimimiseni aikana tuottamiani hankeraportteja ja oppimispäiväkirjoja. Täten käytin aineistonkeruuseen menetelmiä sekä määrällisestä että laadullisesta tutkimuksesta.

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa on lähtökohtana todellisen elämän kuvaaminen. Tähän sisältyy ajatus, että todellisuus on moninainen. Tutkimuksessa on kuitenkin otettava huomioon, että todellisuutta ei voi pirstoa mielivaltaisesti osiin. Tapahtumat muovaavat samanaikaisesti toinen toistaan, ja onkin mahdollista löytää monensuuntaisia suhteita. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi & kump. 2006, 152.)

Teemahaastattelua käytetään paljon kasvatusta ja yhteiskuntatieteellisissä tutkimuksissa, koska se hyvin vastaa monia kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtia. Teemahaastattelu ei kuitenkaan ole yksinomaan kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmä, vaan se on yhtä käyttökelpoinen myös kvantitatiivisesti painottuneessa tutkimuksessa. (Hirsjärvi & kump. 2006, 197.)

Haastattelin teemahaastattelua käyttäen kolmea Laurean sosiaalialan opiskelijaa, jotka olivat toimineet Kohtaamisissa moniaistisessa tilassa hankkeessa (ks. liite1.) Teemahaastattelussa on tyypillistä, että haastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuu. Aikaa haastatteluihin kului haastateltavista riippuen 30-40 min. Ajankohdat ja haastattelupaikat oli sovittu haastateltavien kanssa hyvin etukäteen.

Tiedonkeruumenetelmän tulee olla perusteltua. Siksi ei haastatteluakaan tule valita pohtimatta sen soveltuvuutta kyseisen ongelman ratkaisuun ja tutkijan omaksuman tiedon intressiin. Valittavanahan on erilaisten haastattelumenetelmien lisäksi lukuisia muita menettelyjä. (Hirsjärvi & Hurme. 1980, 27.) Ottaen huomioon tutkimuksen luonteen, jossa tutkitaan opiskelijoiden kokemuksia hanketyöskentelystä ja oppimisesta, koin teemahaastattelun kaikista haastattelumenetelmistä toimivimmaksi ja luotettavimmaksi aineistonkeruu menetelmäksi. Otantamenetelmänä teemahaastatteluissa käytin ennalta määrätystä kohderyhmästä satunnaisotantaa joka vuosikurssilta. Tässä tutkimuksessa tuo ennalta määrätty kohderyhmä oli Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeen opiskelijat. Käytännössä arvoin kolmelta eri vuosikurssilta kultakin yhden haastateltavan. Vuosikurssijaottelun tein siksi, että tahdoin kerätä aineistooni kokemuksia monelta eri opiskeluvaiheelta enkä vain keskittyä yhteen ajanjaksoon. Näin tahdoin myös tuoda tutkimukselle luotettavuusarvoa.

Tilastollisen tutkimuksen tulokset esitetään tilastoina, joilla tarkoitetaan suurten tietomääräen esittämistä tiivistettynä tietona, kuten tunnuslukuina, taulukkoina, tai graafisina esityksinä. Tietojen tiivistäminen ei kuitenkaan saa johtaa vääriin tulkintoihin. (Holopainen & Pulkkinen. 2002, 8.) Keräsin tilastollista aineistoa opinnäytetyöhöni kyselylomakkeen avulla (ks. liite 2.) Kyselylomakkeen täyttivät ne Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeen opiskelijat, jotka olivat jo suorittaneet opiskelunsa hankkeessa tai olivat vaihtoehtoisesti hankkeopiskeluissa loppusuoralla. Kyselylomakkeen täyttäjia oli yhteensä 12 ja 8 heistä opiskelivat sosiaalialaa. Kyselylomakkeen tai toiselta nimeltä palautelomakkeen täyttäminen kuului kaikille hankkeen opiskelijoille, mutta valitettavasti vastausprosentti oli pieni. Vain kaksitoista opiskelijaa kahdestakymmenestäseitsemästä (12/27) täytti ja palautti lomakkeen. Kyselytutkimuksen etuna pidetään yleensä sitä, että niiden avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto: tutkimukseen voidaan saada paljon henkilöitä ja voidaan myös kysyä monia asioita. Kyselymenetelmä on tehokas, koska se säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä. Suurimpana ongelmana on vastaajien kato. Kuinka suureksi kato muodostuu, koostuu vastaajajoukosta ja tutkimuksen aihepiiristä. Useimmiten tutkija joutuu muistuttamaan vastaamatta jättäneitä eli karhuamaan lomaketta. (Hirsjärvi & Kump. 2006, 184- 185.) Siltikin, muistutuksista huolimatta, suurin osa opiskelijoista jätti lomakkeen palauttamatta.

Koska tutkimusotteet eroavat toisistaan melko huomattavasti, lienee järkevää valita jompikumpi otteista pääasialliseksi tutkimusotteeksi. Näin ollen, mikäli valitaan kvantitatiivinen tutkimusote peruslähestymistavaksi, voidaan analyysia täydentää laadullisilla tutkimustapauksilla. Tällöin tapaustutkimuksen idea on, että tilastollisen aineiston pohjalta löydetään ”tyyppiarvoja”, henkilöitä jotka ovat joko niin erikoisia, poikkeuksia tai sitten niin tavallisia, yleisiä, että heidän tarkempi profiloimisensa toisi oleellista lisää ja väriä tutkimukseen. Mikäli taas peruslähtökohta on tehdä laadullista tutkimusta, on mahdollista haastatteluun tai havainnointiin liittää pienimuotoinen kvantitatiivinen mittaus jostain kiinnostavasta seikasta,

joka toimii taas laadullisen raportin ryytinä ja havainnollistuksena. (Metsämuuronen. 2002, 222.) Käytin opinnäytetyöni aineiston hankinnassa pääosin laadullista teemahaastattelua ja laadullista materiaalia tukemaan lisäksi hieman tilastollista tutkimusta. Muistettava on, että opinnäytetyöni on käytännönläheinen tutkimus, joten olen soveltanut molempia tutkimusmuotoja saavuttaakseni realistisen käsityksen käsiteltävästä aiheesta ja saadakseni mahdollisimman hyvän ratkaisun tutkimuskysymykseeni. Hyvän laadullisen tutkimusraportin tulee sisältää samat elementit kuin hyvän määrällisenkin tutkimusraportin. Lukijan tulee saada raportin perusteella käsitys siitä, miten tieto on hankittu ja miten luotettavasta tiedosta on kysymys. (Metsämuuronen. 2002, 220.)

Jotta analyysistä ja tutkimustuloksista tulisi mahdollisimman informatiivinen tuotos ja tutkimus olisi kokonaisvaltainen, olen käyttänyt edellä mainittujen menetelmien lisäksi aineistona materiaalia, jonka olen tuottanut T&K assistenttina toimimisestani hankkeessa keväällä 2009. Kirjoitin tuolloin raportin harjoittelusta Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeesta ja T&K assistentin työnkuvasta sekä tehtävistä. Raportti antaa hyvän kuvan opiskelijan hanke-työskentelystä, oppimisesta ja kehityksestä, joten sen käyttäminen tutkimuksessa oli välttämätöntä. Raporttien lisäksi olen täyttänyt aina hankkeessa toimiessani oppimispäiväkirjaa, josta löysin oppimiseen liittyen tutkimukseen korvaamatonta tietoa. Kun laskee yhteen kaikki edellä mainitut aineistonkeruu menetelmät, voi sanoa, että olen kerännyt tutkimukseeni tietoa juuri toimintatutkimukselle ominaisella tavalla.

5.4 Aineiston analyysi

Analyysi alkaa usein jo itse haastattelutilanteissa. Kun tutkija itse tekee haastattelut, hän voi jo haastattellessaan tehdä havaintoja ilmiöistä niiden useuden, toistuvuuden, jakautumisen ja erityistapausten perusteella. Hän voi tyypitellä tai hahmotella malleja syntyneistä havainnoista. Hän voi kerätä lisää aineistoa tarkistaakseen jonkin kehittämänsä hypoteesin tai mallin. Aineistoa analysoidaan yleensä "lähellä" aineistoa ja sen kontekstia. Kvalitatiivisen aineiston ero kvantitatiiviseen analyysiin verrattuna onkin juuri siinä, että laadullinen tutkimus säilyttää aineistonsa sanallisessa muodossa (osittain vielä alkuperäisessä sanallisessa muodossaan). Tutkija käyttää päättelyä, joka voi olla induktiivista tai abduktiivista. Induktiivisessa päättelyssä keskeistä on aineistolähtöisyys. Abduktiivisessa päättelyssä tutkijalla on valmiina joitakin teoreettisia johtideoita, joita hän pyrkii todentamaan aineistonsa avulla. Käytän tutkimuksessani induktiivista päättelyä, koska tutkin keräämääni aineistoa, en teoreettisia johtideoita. Analyysitekniikat ovat moninaisia, ja on paljon erilaisia työskentelytapoja. Laadullisessa tutkimuksessa on vain vähän standardoituja tekniikoita. Ei myöskään ole yhtä oikeaa tai yhtä ehdottomasti muita parempaa analyysitapaa. (Hirsjärvi & Hurme. 2001, 136.)

Tutkimukseni on pragmaattinen eli käytännönläheinen. Siihen on kerätty tutkimuksen kannalta oleellista tietoa monella eri tavalla, mutta tavoittelen kuitenkin vastausta tutkimuskysy-

mykseen: Kuinka opiskelijat ovat kokeneet hanketyöskentelyn Lbd-oppimisympäristönä? Tämän yhteydessä kerron myös yleisesti LbD-mallin kokemisesta ja opiskelijoiden näkemyksiä hanketyöskentelyn kehittämiseen.

Käytin yhtenä aineistonkeruumenetelmänäni teemahaastattelua. Tuon teemahaastattelun pohjalta myös analyysi on teemoiteltua. Aloitin aineiston analyysiin teemahaastattelujen litteroinnilla. Litteroinnilla tarkoitetaan esimerkiksi nauhoitetun puhemuotoisen aineiston tai tutkimukseen osallistuneiden vastaajien omalla käsialallaan kirjoittamien tekstien puhtaaksi kirjoittamista. Aineisto kirjoitetaan keräämisen jälkeen sen hallitsemista ja analysoimista helpottavaan muotoon yleensä tekstinkäsittelyohjelmalla. (Menetelmäopetuksen tietovaranto.)

Litteroinnin jälkeen ryhdyin tutkimaan sähköisen palautelomakkeen vastauksia. Vertailemalla litteroinnista nousevia teemoja palautelomakkeesta nouseviin teemoihin sain koottua tutkimukseni kannalta tärkeimmät analysoitavat teemat. Nuo teemat ovat opiskelijatoiminnan kuvaus ja opiskelijoiden kokemukset projektioppimisesta, opiskelijoiden oppiminen (taustalla sosiaalialan korkeakoulutettujen kompetenssit) ja hanketoiminnan kehittäminen. Laadullinen ja määrällinen tutkimusaineisto tukivat vahvasti toisiaan, joten analyysin teemoittelu onnistui hyvin. Tämä toi tutkimukselle paljon uutta luotettavuusarvoa. Palautelomakkeen kysymykset muodostivat haastatteluista nousevien teemojen mallia ja vastaukset oli helppo yhdistää mukaan teemoihin. Tosin niin teemahaastatteluista kuin palautelomakkeidenkin vastauksista monia tutkimuksen kannalta epäolennaisia seikkoja oli karsittava pois, jotta aineisto koostui hyödyllisestä materiaalista.

Aineiston kuvaileminen on itse analyysin perusta. Kuvaileminen merkitsee sitä, että pyritään kartoittamaan henkilöiden, tapahtumien tai kohteiden ominaisuuksia tai piirteitä. Tarkoituksena on yleensä pyrkiä vastaamaan kysymyksiin kuka, missä, milloin, kuinka paljon ja kuinka usein. (Hirsjärvi & Hurme. 2001, 145.)

6 LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen on tutkimuksen uskottavuuden perusta. Opetusministeriön asettama Tutkimuseettinen neuvottelukunta julkaisi vuonna 2002 ohjeet siitä, mitä on hyvä tieteellinen käytäntö ja miten sen loukkauksia tulisi käsitellä. Tutkimuseettisten ohjeiden tarkoituksena on ehkäistä tieteellistä epärehellisyyttä kaikissa organisaatioissa (yliopistot, tutkimuslaitokset, ammattikorkeakoulut), joissa tutkimusta harjoitetaan. (Menetelmäopetuksen tietovaranto.)

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2002, 3) mukaan on hyvän tieteellisen käytännön mukaista, että tutkijat työskentelevät tiedeyhteisön tunnustamien toimintatapojen mukaisesti (rehellisyys, huolellisuus, tarkkuus), käyttävät tieteellisen tutkimuksen vaatimusten mukaisia ja eettisiä menetelmiä tiedonhankinnassa ja arvioinnissa sekä huomioivat asianmukaisesti toisten tutkijoiden tekemän työn. Hyvän tieteellisen käytännön määrittelyssä neuvottelukunta on korostanut lisäksi mm. tutkimuksen yksityiskohtaista suunnittelua, toteutusta ja raportointia sekä rahoituslähteiden ja muun sidonnaisuuden ilmoittamista tutkittaville ja kirjaamista tutkimusraporttiin. (Menetelmäopetuksen tietovaranto.)

Tutkimuksessa pyritään välttämään virheiden syntymistä, mutta silti tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat. Tämän vuoksi kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa voidaan käyttää monia erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. (Hirsjärvi & kump. 2006, 216.)

Tutkimuksen luotettavuus on suoraan verrannollinen mittarin luotettavuuteen. Luotettavuutta on perinteisesti kuvattu kahdella eri termillä: reliabiliteetilla ja validiteetilla. Molemmat termit tarkoittavat luotettavuutta, mutta reliabiliteetti viittaa tutkimuksen toistettavuuteen. (Metsämuuronen. 2002, 99.) Tämän seikan takia esimerkiksi teemahaastattelun teemat ja kysymykset on hyvä esitellä. Näin saadaan ajoissa tietoa siitä, ovatko teema-asetelmat tutkimuksen kannalta oleellisia ja vastaavatko ne esitettyyn tutkimusongelmaan. Minun teemahaastatteluni osoittautui teemoiltaan käytännölliseksi ja se sai jäädä esitestauksen jälkeensä sellaisekseen. Esitetasin teemahaastattelun haastatteleamalla erästä Laurea ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelijaa. Jätin haastattelun kuitenkin tutkimuksen tuloksista pois. Tutkimukseni luotettavuutta lisää se, että vaikka varsinaisia teemahaastatteluja oli vain kolme, niistä nousi selkeästi esiin samoja teemoja ja haastattelulla mitattiinkin henkilökohtaisia kokemuksia ja oppimista. Haastattelussa ei siis tullut esiin suuria poikkeavaisuuksia, joten siltä osin reliabiliteetti on toteutunut.

Luotettavuuspohdintaan sen sijaan kannattaa nostaa sähköisen palautelomakkeen vastausprosentti. Kahdestakymmenestäseitsemästä vain kaksitoista (12/27 eli 44,5 %) vastasi kyselyyn. Kato on melko suuri ja syytä sille on vaikea löytää. Opiskelijoita muistutettiin ja kannustettiin täyttämään lomake useaan kertaan, heiltä jopa vaadittiin sitä. Tästä huolimatta vastauksia ei saapunut lisää. Pohdintaan oli syytä lisätä myös se, oliko palautelomake hankala täyttää (ks. liite 2.) Pohdintojen ja tarkastelujen jälkeen voidaan kuitenkin todeta, että palautelomakkeen täyttö oli hyvin yksinkertainen ja vain vähän aikaa vievä askare. Johtopäätökseksi voidaan todeta se, että palautelomakkeen täyttö ei ollut opiskelijoista niin tärkeää kuin se olisi tutkimuksen kannalta ollut. Kadon suuruus velvoittaa pohtimaan, millainen merkitys näin suurella kadolla on tutkimuksen kannalta. Mahdollisuus vastausten vaihtelevuuteen on tieteen-

kin suuri ja tutkimuksen tulokset olisivat saattaneet saada suuremman vastaajamäärän kanssa erilaisen sävyn.

Palautelomakkeen täyttäjistä voi huomata, millaiset opiskelijaryhmät ovat jättäneet vastamatta kyselyyn. Selvisi, että varsinkin ensimmäisen vuoden opiskelijat olivat olleet kaikista epäaktiivisimpia palautelomakkeen täittäjiä. Sen sijaan toisen ja kolmannen vuoden opiskelijat olivat täyttäneet lomaketta aktiivisimmin. Toisaalta heillä on eniten kokemusta opiskeluidensa aikaisesta hanketyöskentelystä, joten juuri heidän vastauksensa ovat tutkimuksen kannalta erittäin tärkeitä.

Tutkimusprosessin aikana tehtävät, toisinaan sivuseikoilta vaikuttavat ratkaisut ovat merkittäviä tutkimuksen eettisyyden näkökulmasta katsottuna. Opinnäytetyöni on luonteeltaan sellainen, jossa tutkitaan ihmisten kokemuksia ja tunteita jostakin asiasta. Tutkittaessa ihmisen omia henkilökohtaisia tunteita, on eettiset kysymykset otettava huomioon. Työssään tutkija käyttää asiantuntijavaltaa ja tutkijayhteisön hänelle tarjoamaa arvovaltaa. Erityisesti ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen tekeminen edellyttää tutkijalta hyvän tutkimuskäytännön noudattamista, jolloin ensisijaista on tutkittavan ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. (Pelkonen & Louhiala 2002, 129). Tutkimusta tehdessä on siis kiinnitettävä erittäin paljon huomiota omiin eettisiin ratkaisuihin, jotta prosessi tuottaa mahdollisimman luotettavan ja eettisen tutkimuksen. Jos tutkija käyttää hyvin standardoituja tiedonkeruumenetelmiä, ovat tutkimusasetelman mahdolliset eettiset ongelmakohdat ennakoitavissa ja jopa etukäteen ratkaistavissa. Jos taas kyseessä on vapaamuotoisempi tiedonhankintatapa, on myös tutkijan ja tutkittavan suhde epämuodollisempi. Tällöin tutkijalle itselleen jää suurempi moraalinen vastuu tutkimuksen eettisten kysymysten käytännön ratkaisemissa. Tutkijan vastuulla ovat siis seuraukset, joita tutkimus saattaa tutkittavalle aiheuttaa. (Mäkelä 1987, 195; Menetelmäopetuksen tietovaranto).

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa tarkastelen vastausta opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiin: 1. Kuinka opiskelijat ovat kokeneet hanketyöskentelyn Lbd-oppimisen Kohtaamisia moniaistisessa tilassa -hankkeessa, ja 2. Miten opiskelijat ovat oppineet projektityöskentelyssä? Tutkimuskysymysten yhteydessä kerron myös yleisesti LbD-mallin kokemisesta ja opiskelijoiden näkemyksistä hanketyöskentelyn kehittämiseen. Pohdin oppimista vertailemalla sitä sosiaalialan korkeakoulu-tetuille asetettuihin kompetensseihin ja niiden osaamisalueisiin. Kerron tutkimukseni pohjalta, mitä opiskelijat ovat hankkeessa tehneet, miten he ovat kokeneet hankkeessa toimimisen ja millaisia kehittämis ehdotuksia heillä on Kohtaamisia moniaistisessa tilassa -hankkeelle.

Tämän tutkimuksen tulokset perustuvat keräämääni aineistoon. Tekstissä on suoria lainauksia teemahaastatteluista, joiden haastateltavat olen nimennyt Johannaksi, Juhaniksi ja Kirsiksi.

7.1 Opiskelijatoiminnan kuvaus ja opiskelijoiden kokemukset projektioppimisesta

Olen kerännyt osan aineistoani keväällä 2009 hankkeessa toimineilta opiskelijoilta. Opiskelijoita oli tuolloin yhteensä 27, ja kun lasketaan yhteen heidän hankkeessa suorittamansa opintopisteensä, saadaan yhteensä 166 opintopistettä. Tässä luvussa kerron opiskelijoiden ja opiskelijaryhmien hanketoiminasta. Tämän jälkeen kerron opiskelijoiden kokemuksista projektioppimisesta erotellen yleisen LbD- työskentelyn ja Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeen työskentelyn toisistaan. Erottelun teen siksi, että näin on helpompi erottaa juuri Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeesta nousseet kokemukset projektitoiminnasta ja kaikki opiskelijoiden kokemukset muusta hanketoiminnasta, johon he ovat osallistuneet.

7.1.1 Opiskelijatoiminnan kuvaus

Taulukko 1. Opiskelijatoiminta kevät 2009

Opiskelijaryhmä	Opiskelijamäärä	Toiminto	Opiskelupaikka	
Tourism degree - opiskelijat	4 opiskelijaa	Kansainvälisen kahvilan suunnittelu ja ideointi. Kahden moniaististen tilan rakentaminen Tikkurilan Laureaan.	Kerava	
Toisen vuoden sosiaalialan opiskelijat	2x4 hengen opiskelijaryhmää	Moniaistisen teltan suunnittelu ja toteutus Korson Tullaan tutuiksi - kulttuuritapahtumaan. Kaksi toiminnallista moniaistista toteutusta Hyvinkään työvoimapalveluiden maahanmuuttajaryhmän kanssa.	Hyvinkää	

Opinnäytetyöntekijät sosiaalialalta	2 opiskelijaa	Toiminnallinen opinnäytetyö kulttuurien kohtaamisesta avoimessa päiväkodissa yhteistyössä avoimen päiväkodin asiakkaiden ja henkilökunnan kanssa	Tikkurila	
Opinnäytetyöntekijät sosiaalialalta	2 opiskelijaa	Toiminnallinen opinnäytetyö moniaistisuudesta ja muistelusta toiminnallisina menetelminä.	Tikkurila	
Opinnäytetyöntekijä matkailualalta	1 opiskelija	Toiminnallinen opinnäytetyö Chilestä vaihtomaana, mainostaminen moniaistisin menetelmin.	Kerava	
Sosiaalialan opiskelijoita	2 opiskelijaa	Käänsivät hankkeen tekstejä englanniksi ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden käyttöön	Tikkurila	
Vaihto-opiskelija Espanjasta, Sosiaalialan harjoittelija	1 opiskelija	Harjoittelujakso koostui erilaisista hanketehtävistä, kuten moniaististen tilojen rakentamisesta, lehtisen ideoinnista sekä yleisten hanketoimintojen toteuttamisesta	Tikkurila	
Sosiaalialan harjoittelija	1 opiskelija	Harjoittelujakso koostui työparina toimimisesta hankkeen ulkomaalaiselle harjoittelijalle tehden samalla erilaisia hanketehtäviä. (Avoimet ovet - tapahtuma, Tyttöryhmän ohjaus)	Hyvinkää	

Toisen vuoden sosiaalialan opiskelijoiden LbD- opinnot	6 opiskelijaa	Erilaisia LbD- toteutuksia hankkeen tavoitteita noudattaen. Kansainvälisen kahvilan suunnittelua ja toteutusta, suomalaisuus Liettuassa, moniaistisen tansanialaisen tilan toteutus Hyvinkään toimipisteeseen.	Hyvinkää
--	---------------	--	----------

Tourism Degree -opiskelijat Keravan toimipisteestä aloittivat hanketoimintansa suunnittelemalla yhteistyössä Hyvinkään sosionomiopiskelijoiden kanssa Keravan Laureaan kansainvälistä kahvilaa. Suunnitelmat kariutuivat budjetin suuruuteen ja tilojen puutteeseen. Opiskelijoiden päätoiminnoiksi hankkeessa nousi kahden monikulttuurisen ja moniaistisen tilan rakentaminen Tikkurilan toimipisteeseen. Opiskelijat omasivat itsekkin monikulttuuriset juuret, joten kiinalais/romanialaisen ja nepalilaisten tilojen ideoinnista ja toteutuksesta vastasivat opiskelijat itse apunaan hankkeen muut toimijat.

Hyvinkään toimipisteen sosiaalialan opiskelijat olivat hankkeen parissa aktiivisia. Eräs neljän hengen opiskelijaryhmä toteutti yhteistyössä hankkeen toimijoiden, Vantaan kaupungin ja eri järjestöjen kanssa Korson Tullaan tutuiksi - monikulttuurisuustapahtumaan moniaistisen teltan. Toinen neljän hengen opiskelijaryhmä toimi yhteistyössä Hyvinkään Työelämäpalveluiden kanssa järjestäen maahanmuuttajamiestenryhmälle kaksi toiminnallista moniaistista toteutusta. Kuusi Hyvinkään opiskelijaa toteutti hankkeessa yleisiä LbD-opiskelujaan rakentaen esimerkiksi tansanialaisen tilan, suunnittelemalla kansainvälistä kahvilaa ja viemällä suomalaista ruokaa yli Liettuun. Hyvinkäältä löytyi hankkeelle myös viiden viikon sosiaalialan harjoittelija, joka toimi yhteistyössä hankkeen espanjalaisen vaihto-oppilaan kanssa tehden erilaisia hanketoteutuksia aina akuuteimman tehtävän mukaan.

Hankkeen piiriin saapui keväällä 2009 viisi opinnäytetyön tekijää, joista neljä sosiaalialalta toimivat pareina keskenään. Yksi matkailun opiskelija ryhtyi tekemään opinnäytetyötään yksin. Ensimmäisen parin opinnäytetyö oli toiminnallinen ja he toteuttivat sen yhteistyössä erään Vantaan kaupungin monikulttuurisen avoimen päiväkodin kanssa. Pari rakensi kolme moniaistista tilaa (Suomi, Lähi- Itä/Arabia ja Intia) yhteistyössä päiväkodin asiakkaiden ja henkilökunnan kanssa. Toinen pari keskittyi muistelemaan moniaistisesti toiminnallisista menetelmistä käyttäen hyväksi hankkeen moniaistisille toteutuksille tarkoitettua huonetta. Matkailun opiskelija suunnitteli opinnäytetyössään mainostavansa Chileä vaihtomaana moniaistisin menetelmin. Hankkeen toimijajoukko muodostui monikulttuurisemmaksi ja kaiken hankema-

teriallin ollessa Suomen kielellä tarvittiin hankkeelle tekstin englanniksi kääntäjiä. Tähän työhön löytyi tekijöitä Englannin opintojakson opiskelijoista.

7.1.2 Opiskelijoiden kokemukset yleisesti LbD - työskentelystä

Tässä luvussa kerron millaisia kokemuksia tutkimukseeni osallistuneet Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijat ovat LbD-työskentelystä itselleen saaneet. Tutkimuksen kannalta oli oleellista selvittää, kuinka merkittävässä roolissa uusi LbD-toimintamalli oli ollut teemahaastatteluihin osallistuneilla opiskelijoilla heidän pyrkiessään Laureaan opiskelemaan. Kysyin, tiesivätkö he opetussuunnitelmasta ennen opiskeluidensa alkua ja he vastasivat kysymykseen näin:

"No olin nettisivuilta lukenut siitä kun näihin kouluihin perehyin mut en nyt mitenkään silleen kauheen tarkkaan..." (Johanna)

"En tiennyt mitään LbD-mallista, siellähän se vasta tuli(koulussa.)" (Juhani)

"En. En ollu edes kuullut." (Kirsi)

Haastatteluiden yhteydessä kysyin opiskelijoilta, mitä mieltä he ovat LbD-mallista ja siihen sisällytetystä opetuksesta, sillä tahdoin saada haastateltavien yleisen mielipiteen käytettävästä opetussuunnitelmasta.

"Mä muistan et ensimmäisenä vuotena siitä jotain luentoja pidettiin, mutta mä en osais nyt edes esimerkiks selittää että mitä se niinkun on et se on ihan jäänyt tosi vieraseks ja tosi kaukaseks. En mä sano et sitä ei ollenkaan pitäis olla, mutta mutta ehkä että, jotenkin ehkä liikaa tyrkytetään sitä." (Johanna)

Opiskelijoille on pidetty ensimmäisenä opiskeluvuotena luentoja LbD-mallista, jonka jälkeen opetussuunnitelma on jäänyt opiskelijoille vieraaksi eivätkä täysin tiedä, mistä siinä on kyse. Tämä herättää esiin tarpeen siitä, että opiskelijat tarvitsisivat enemmän perehdytystä LbD-malliin opiskelujensa aikana, jotta hanketyön ideat avautuisivat myös heille. Opiskelijat kokevat hanketyönsä olleen hyödytöntä ja työpanoksensa jääneen ilman arvostusta projektia hallinnoivien taholta.

"...tekemällä oppii, mut sekin et sitä tungetaan joka väliin et "nyt tehdään sitten, muistakaa LbD LbD" se on semmonen pyhä mantra eräille lehtoreille...Joo mun mielestä parempi ku pelkkä tenttiminen suoraan, mut tenttimistäkin tarvitaan."

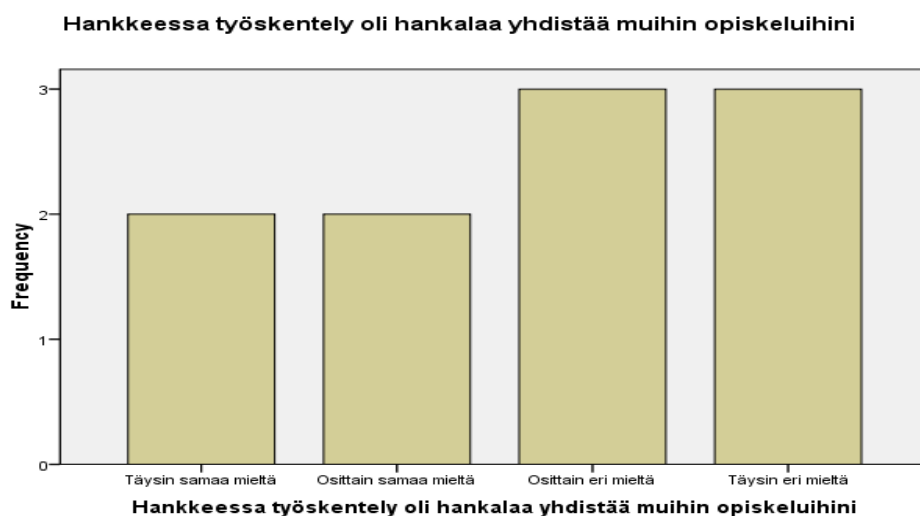
(Juhani)

"Mul on vähän ristiriitaiset tunteet siitä, että siis mä tykkään osittain siitä. ...pitäis olla paljon paremmin suunniteltu. Hienoja sanoja ja hienosti suunniteltu, mut mikään ei konkreettisesti toimi. (Kirsi)

Haastateltavista kaikilla näyttää olevan samanlaisia kokemuksia LbD-opinnoista ja hanketyöskentelyyn suhtautuminen on kaksijakoinen. Hankeympäristössä toimiminen koettiin huonoksi, vieraaksi ja epäselvästi organisoiduksi toiminnaksi, toisaalta samalla myös paremmaksi tavaksi oppia, kuin niin sanottu normaaliopetuksessa tapahtuva toiminta. Sen myös toivottaisiin olevan paremmin suunniteltua, jotta siitä saataisiin parempi hyöty. Kuten kolmas haastateltava totesikin, kokemukset projektioppimisesta ovat ristiriitaiset. Opiskelijat kokivat opetushenkilökunnan tyrkyttävän LbD-mallia opiskelijoilleen, sekä sisällyttävän sitä liikaa opetukseen. Negatiivinen suhtautuminen opetussuunnitelmaan saattaa johtua siitä, että opetusmalli on opiskelijoille täysin uusi ja vieras. He eivät vielä kolmantenakaan opiskeluvuotenaan tunne omaa opetussuunnitelmaansa, eivätkä oikein tiedä, mistä siinä on kyse ja mitä sillä tavoitellaan.

Seuraavat tilastot pohjautuvat keräämääni kvantitatiiviseen aineistoon, jota keräsin sähköisillä palautelomakkeilla hankkeessa 2009 toimineilta opiskelijoilta. Kyselyyn vastasi 12 opiskelijaa. Tahdoin selvittää, kokivatko opiskelijat hanketyöskentelyn yhdistämisen muuhun opiskeluun hankalaksi saadakseni perspektiiviä siihen, vaikuttaako esimerkiksi kiire heidän kokemuksiinsa hanketyöskentelystä. (ks. Kuva 2.) Tulokset tähän kysymykseen poikkesivat paljon toisistaan. Aikataulujen yhdistäminen toisiinsa oli tilanne- ja opiskelijakohtaista. Enemmistö vastasi hanketyöskentelyn yhdistämisen muuhun opiskeluun olleen helppoa. Tämä antaa osviittaa siitä, ettei ajan puute suurimmissa osassa tapauksia ole syy sille, että suhtautuminen hanketyöskentelyyn on useilla kohderyhmän opiskelijoilla negatiivisesti painottunutta.

Kuva 2. Hanketyöskentelyn yhdistäminen muihin opiskeluihin

Opetussuunnitelma ei ollut vaikuttanut opiskelijoiden hakeutuessaan kouluun, näin ollen sen rooli koulun valinnassa ei ollut merkittävä. Oli enemmänkin sattuman kauppaa, että koulussa noudatettiin uutta LbD-opetussuunnitelmaa, johon opiskelijoiden kuului perehtyä opinnot aloittaessaan. Uskon, että aivan uuteen toimintamalliin perehtyminen vie totuttelijalta aikaa, mutta siltikin tahtoisin palata siihen seikkaan, että kuinka on mahdollista, että edes koko opiskelu-aika ei riitä kunnolliseen asiaan perehtymiseen. Missä on vika ja kuinka opintoja oikein tällä tavalla suoritetaan? Epäilykseksi jää, että ei ainakaan opetussuunnitelman innovatiivisia linjoja noudattaen.

Yleisesti voidaan todeta, että opiskelijoiden kokemukset LbD-työskentelystä ovat vaihtelevia. Osa kokee työskentelyn hyväksi ja toiset taas huonoksi. Heidän väliinsä jää joukko opiskelijoita, jotka sekä pitävät opetussuunnitelmasta että löytävät siitä paljon parannettavaa. Tärkeintä kuitenkin on oppimisen toteutuminen, jota käsitellään luvussa 7.2 Opiskelijoiden oppiminen.

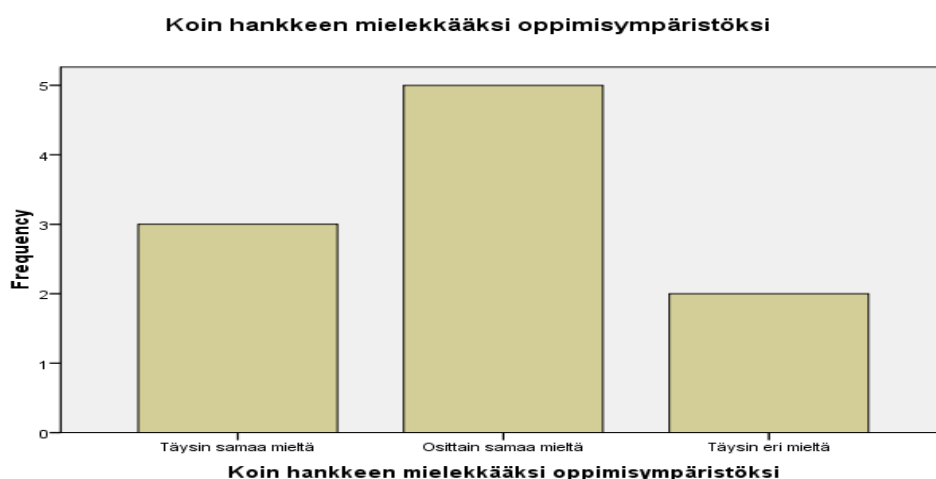
7.1.3 Opiskelijoiden kokemukset Kohtaamisissa moniaistisessa tilassa - hankkeen työskentelystä

"Multikulttuurisessa hankkeessa ni siin on mun mielestä se, no työympäristö mielekäs." (Kirsi)

Yhteistä kaikkien opiskelijoiden Kohtaamisissa moniaistisessa tilassa -hanketoiminnalle on ollut se, että he ovat itse saaneet vaikuttaa omiin tehtäviinsä hankkeissa oman mielenkiinnon ja

omien oppimistavoitteiden mukaisesti. Jokaiselle on pyritty räätälöimään toimiva ja miellyttävä kokonaisuus, josta on ollut hyötyä niin opiskelijalle, hankkeelle kuin hankkeen eri kohderyhmille. Miellyttävällä ja toimivalla kokonaisuudella pyritään lisäämään opiskelijoiden motivaatiota, sillä motivaatio selittää yksilön käyttäytymisen virittymisen, suuntautumisen ja ylläpidon ja täten tuottaa mahdollisimman hyvän työjaljen. (Ikonen. 2000, 61). Vaikkakin toiminnassa pyritään mahdollisimman hyvään lopputulokseen, ovat kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden kokemukset hankkeen mielekkyydestä hyvin erilaisia, kuten seuraava taulukko todistaa. (ks. Kuva 3.) Toisaalta, 80 % kyselyyn vastanneista koki hankkeen mielekkääksi oppimisympäristöksi.

Kuva 3. Kokemukset hankkeesta mielekkäänä oppimisympäristönä

"Kyllä mää siis sillä lailla koen sen mielekkäänä et pääsee käytännössä tekemään, tutustumaan uusiin ihmisiin ja on kaikkea niinku semmosta, on mahollisuus verkostoitua."

(Johannan pohdintoja Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeesta.)

Suurin osa vastanneista vastasi kokevansa hankkeen mielekkääksi oppimisympäristöksi. Vastusten eroavaisuus saattaa johtua siitä, että vaikkakin hankekokonaisuuksia räätälöidään opiskelijoille parhaiten sopiviksi, todellisuutta on, että kaikkien toiveita ei voi aina noudattaa ja se vaikuttaa mielekkyyteen. Teemahaastatteluista nousi esille, että opiskelijat kokivat joutuvansa hankkeisiin suorittamaan jonkin tehtävän, josta he eivät koe oppivansa tai hyötyvänsä siitä tarvitsemallaan tavalla, kuten seuraava lainaus todistaa:

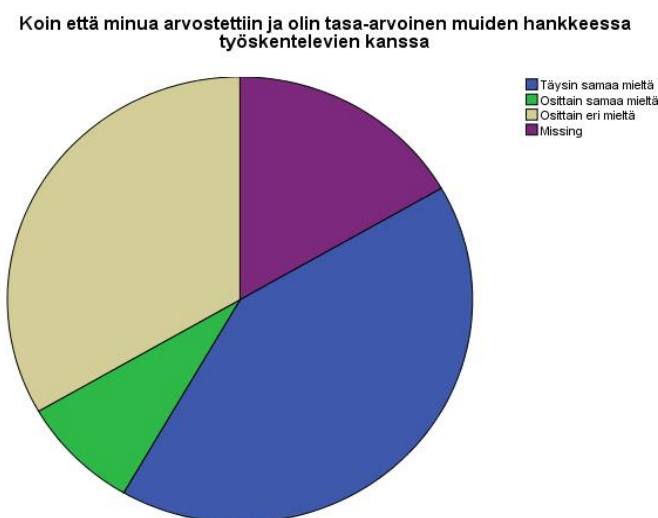
"...on ollu vähän silleen että kun on ollu joku tehtävä mikä pitää tehdä niin sit on vaan niinku sen yhen tehtävän suorittanu ja eikä oo siitä kokonaisuudesta ollu minkäänlaista käsitystä. Että vähän tullu semmonen olo että meitä hyödynnetään tekemään joku yks pikku huono homma ja opintopisteet tulee siitä tilille ja meillä ei oo minkäänlaista arvoa sille hankkeelle

oikeesti. Eikä se hanke tavallaan opeta meille yhtään mitään muuta kun sen pienen yhden osan vaikka jonkun kyselyn tekeminen tai tapahtuman järjestäminen niin se on se yks osa ja sen on sitten siinä.” (Johanna)

Usein käy myös niin, että joidenkin opiskelijoiden toteutukset eivät ole sujuneet niin hyvin kuin opiskelijat itse ovat odottaneet, joten pettymys vie mukanaan mielekkyyden tehdystä työstä ja panoksesta. Kokemukset rakentuvat jokaiselle yksilölle erilaisiksi ja toivoa saattaa, että ne olisivat kaikille opiskelijoille hyviä.

Kokemukset hanketyöskentelystä saattavat olla suoraan sidonnaiset opiskelijoiden kokemukseen hankkeessa toimivien opiskelijoiden tasa-arvoisuudesta ja hanketahojen heihin suostusta arvostuksesta. Alla oleva kaavio näyttää, että suurin osa opiskelijoista kokee tulleen kohdelluksi tasa-arvoisesti, siltikin muutaman opiskelijan kokemukset viestittävät siitä, että epätasa-arvoa löytyy myös. (ks. Kuva 4.) Epätasa-arvoisuuden kokemisen uskon ennen kaikkea vaikuttavan kokemukseen koko työskentelystä Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeessa negatiivisesti. Positiivista on huomata, että näitä huonoja kokemuksia tasa-arvon toteutumisesta on vain muutama.

Kuva 4. Opiskelijoiden kokemukset arvostuksen kokemisesta hanketyöskentelyn aikana

Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeen opiskelijat vaikuttavat suurimmaksi osaksi tyytyväisiltä hankkeessa työskentelyyn. Kuten kaavioista voimme havaita, muutamilla kokemukset eivät ole yhtä positiivisia kuin toisilla, mutta se viestii siitä, että niin tässäkin hankkeessa kuin monessa muussa on vielä kehitettävää ja sovellettavaa, jotta tulevaisuudessa saavutetaan mahdollisimman hyvä lopputulos.

Koska opiskelijoiden kokemukset Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeen työskentelystä ovat suurimmaksi osaksi positiivisesti virittyneitä, loppuun sopii lainaus raportista T&K assistentin kevät 2009, jonka olen itse kirjoittanut toimiessani hankkeessa Tutkimus ja Kehitys assistenttina. Lainaus kertoo omista tuntemuksista hankkeesta toimittuani siinä raportin kirjoitusaikaan opiskelijana 2,5 vuotta:

”Suositellen työskentelyä Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeessa kaikille heille, joilla on aitoa mielenkiintoa kansainvälisiin asioihin ja halua tehdä yhdessä työtä edistämään maahanmuuttajien kotoutumista, kansainvälisyyskasvatusta ja kulttuurienvälistä ymmärrystä. Tämä on mukavaa!” (T&K assistentin kevät 2009.)

7.2 Opiskelijoiden oppiminen

Oppiminen liittyy sosiaaliseen ja kulttuuriseen tilanteeseen, siihen kontekstiin tai ympäristöön, jossa kulloinkin opitaan. (Pihlaja. 2004, 182.) Ymmärtämistä pidetään tärkeänä, ihmisten on opittava tunnistamaan, milloin he ymmärtävät jotakin ja milloin he tarvitsevat lisää tietoa. Lisäksi heidän tulee tietää, millaisten strategioiden avulla he voivat arvioida, ymmärtävätkö he jonkun tarkoituksen, minkälaisia todisteita he tarvitsevat uskoakseen tietyt väitteet ja kuinka he voivat rakentaa omia teorioitaan ilmiöistä ja testata niitä tehokkaasti. (National Research Council. 2004, 25.)

Tässä yhteydessä huomiota on syytä kohdistaa sosiaalialan korkeakoulutettujen ammatillisiin kompetensseihin (ks. kappale 3.3). Nuo kompetenssit ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyönosaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmän osaaminen, yhteiskunnallinen analyysitaito, reflektiivinen kehittämis- ja johtamisosaaminen sekä yhteisöllinen osaaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja palaan niihin tarkemmin tässä luvussa kertoessani tutkimuksen tuloksista. Tarkoituksena on tarkkailla opiskelijoiden vastauksia ja verrata niitä vastausten yhteyteen liitettyihin kompetenssien osaamisalueisiin, jotta saadaan selvitettyä, toteutuuko hanketyöskentelyn kautta tarvittavaa oppimista. Tuon esille, mitä ammatillisia valmiuksia Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeen opiskelijat ovat oppineet hankkeessa työskentelynsä aikana ja kuinka oppimista on tapahtunut. Koska kohderyhmänä olivat Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeen opiskelijat, on osa vastauksistakin hankkeen monikulttuurisia linjoja noudattavia. Nostan esille sosionomin ydinosaamisalueita, kompetensseja vertaillen niitä tutkimuksen tuloksiin.

7.2.1 Yhteisöllinen osaaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Opiskelijoilta kysyttiin heidän tärkeintä oppimiskokemustaan, jonka he ovat saavuttaneet hankkeessa toimiessaan. Monet opiskelijat toivat esille oppineensa itse hankeprosessista ja sen etenemisestä sekä myös monikulttuurisuudesta ja yhteistyötaidoista. Teemahaastattelun runko lähetettiin haastateltaville etukäteen, joten heillä oli hyvin aikaa miettiä vastaustaan. Suorat vastaukset kuuluivat näin:

"No jos nyt miettii ihan tätä hanketta, niin on totta kai oppinu ihan siis semmosta teoriaa maahanmuuttajatyöstä ja tällästä. Sitten tapahtuman järjestämistä, yhteistyötaitoja, sitten no yleensäkin kaikki hankkeet niin ne yhteistyötaidot ja semmonen verkostoituminen ja semmonen aktiivinen toiminta niin kyllä niinku siinä tai niitä niinkun vaaditaan. "Johanna"

"Hankkeesta siit ite prosessista, et nyt mä niinku tiedän, niinku et miten hankeprosessi lähtee toimii, et onhan meille niinku sanottu se teoriassa, mut nyt sen näki käytännössä ja mä ymmärsin sen. Et tavallaan sen itse hankeprosessin mä ymmärsin ton Kohtaamsia moniaistisessa tilassa - projektin kautta paremmin kun sit taas esimerkiksi jonku LbD-työskentelyn kautta, koska siellä mä menin, mulle ilmoitettiin vaan paikka ja ryhmä ja sit me käytiin tekee toiminto. Tavallaan itsestä oppii paljon näis työskentelyissä, ryhmätyöskentelyissä uusia piirteitä. No siis, totta kai, no oppi sielläkin paljon ittestään et näki muita kulttuureita ja niinku sen kautta hirveesti. Vaihto-opiskelijan kautta mä opin kauheesti ja sitten siellä oli niit muitakin, ulkomaalaisia opiskelijoita tekee niit sielt matkailun puolelta, sieltä ni niitä näki. Mä opin itsestäni ja sit niitten kulttuurista. Mä opin taas näkemään uusia asioita toisista ihmisistä, miten ne toimii, miten ne ymmärtää asiat erilailla ku minä." (Kirsi)

Edellä mainittua "Kirsin" vastausta on syytä tarkastella kompetenssin yhteisöllinen osaaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen näkökulmasta. Kompetenssin pääperiaatteina on, että sosionomi kykenee ymmärtämään yhteisöjen toimintaperiaatteita ja kulttuureita sekä osaa yhteistyössä muiden kanssa vahvistaa ja luoda kansalaisuutta tukevaa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Edellä mainitun lisäksi hän osaa myös toimia erilaisissa kansalais- ja viranomaisverkostoissa ja luoda niitä. Kompetenssin hallitseva osaa tunnistaa epätasa-arvoa tuottavia rakenteita ja kykenee työskentelemään niiden muuttamiseksi sekä kykenee osallistumaan yhteiskunnalliseen arvokeskusteluun ja vaikuttamaan päätöksentekoon yhteistyössä asiakkaiden ja muiden toimijoiden kanssa.

Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hanke tukee opiskelijoiden oppimista yhteisöllinen osaaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen kompetenssin saavuttamisessa. Opiskelijat oppivat ymmärtämään eri kulttuurien ominaisia piirteitä kunnioittaen ja tukien kulttuurin edustajia, samalla vahvistaen heidän kotoutumistaan moniaistisin menetelmin. Opiskelijat luovat siltoja

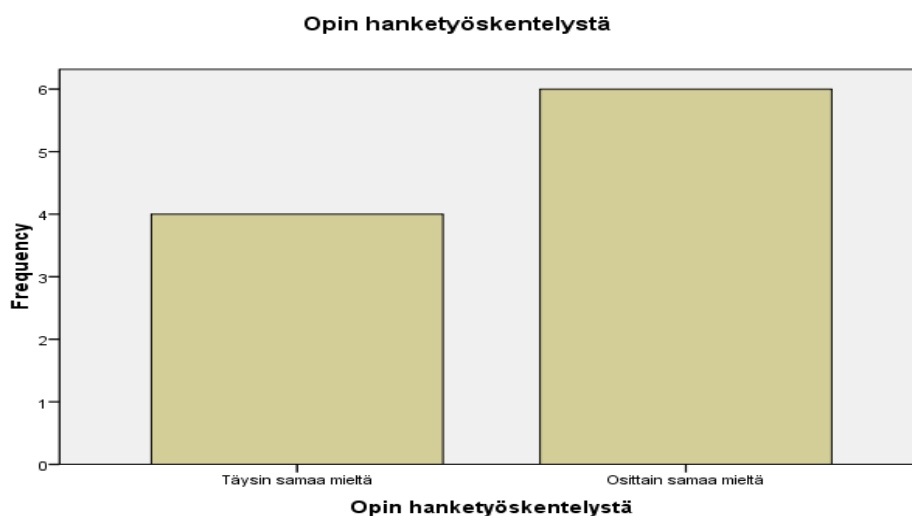
valtakulttuurin edustajien ja vähemmistökulttuurin edustajien välillä luoden näille kehittävän alustan kulttuurikasvatukseen.

"En mä siinä henkilökohtasesti oikeen mitään oppinu koska ne oli vähän samantyyllisiä hommia mitä teki pari vuotta työkseen, tommosta messumeininkii, mitä noi nyt lähinnä oli noi hankkeet. Mainostamista ja ständin pystyttämistä. Okei, sit oli se yks tyttö keneltä sai sit vähän enemmän tietoo siitä arjesta jota hänen kotimaassaan on. Joo, eiköhän tässä nyt kaikki, kliseesti sanottuna olla maailman kansalaisia et kaikki menee ja reissaa koko ajan et ei tommonen yks pikkujuttu nyt paljon mitään uutta tuo sit kyllä. On tullut muutakin kierrettyä kuin veroa." (Juhani)

Opiskelijoiden edellisissä vastauksissa on syytä kiinnittää huomiota haastateltavan "Kirsin" vastaukseen. *"..sen itse hankeprosessin mä ymmärsin ton Kohtaamsia moniaistisessa tilassa - projektin kautta paremmin, kun sit taas esimerkiks jonku LbD-työskentelyn kautta.."* Todellisuudessa Kohtaamsia moniaistisessa tilassa - hankkeessa toimitaan juuri LbD-työskentelyllä. Työskentelytyylit vaihtelevat tietysti hankkeiden ja niiden tarpeiden mukaisesti, mutta Laurea-ammattikorkeakoulussa tapahtuva hanketoiminta on juuri LbD-toimintaa. Kuten "Johanna" edellisessä kappaleessa 6.1 totesikin, LbD-malli on jäänyt hänelle vieraaksi ja Kirsin vastaus tukee ajatusta siitä, että niin se on jäänyt usealle muulle opiskelijalle. Uskoisin tämän tärkeän seikan heikentävän opiskelumotivaatiota runsaasti. On vaikea toimia, kun ei tiedä miten. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että opiskelijat eivät tiedä, kuinka heidän tulee oppia.

Kysyessäni sähköisellä palautelomakkeella, ovatko opiskelijat oppineet hanketyöskentelystä, vastaukset kertoivat jokaisen opiskelijan oppineen hanketyöskentelynsä aikana ainakin jotain. (ks. Kuva 5.)

Kuva 5. Hanketyöskentelystä oppiminen

Koska oppimista siis oli tapahtunut, tahdoin myös selvittää kuinka opiskelijat ovat oppineet. Kysyin sitä teemahaastatteluissa:

"Kyllä se on varmaan tullut (oppiminen) paljon tekemisen kautta. Tekemällä ja sit silleen et havainnoi muita ja kuuntelee mitä muut on tehny, millasia juttuja ja miten ne on toteutettu ja. Mut pakko sanoa kuitenkin et kyllä mä uskon että jos kaiken tän hankkeitten sijaan meille olis ollu tavallista työharjottelua enemmän, siis ihan siis kyl mä oisin kokenu sen oppimisen, oman oppimisen kannalta paljon parempana vaihtoehtona. Toki tällästä projektityöskentelyä ja tämmöstä voi olla, mutta se ei mun mielestä voi korvata sitä niinkään isolla, tai niin suu- resti kuin mitä se nyt on." "Johanna"

Opiskelijat oppivat siis tekemisen kautta ja juuri käytännön töitä LbD-työskentelyn yhteydessä tehdäänkin. Kuten Laurean SoleOpsissa tuodaankin esille, LbD-opetussuunnitelmalla tavoitellaan tekemisen kautta kehittämistä ja oppimista, joka toteutuu erilaisissa verkosto- ja kehitystiimeissä.

7.2.2 Asiakastyön osaaminen

Kirjoittamassani raportissa T&K assistentin kevät tuodaan hyvin esille, millaisia taitoja Koh- taamisia moniaistisessa tilassa - hankkeen toimijoilta vaaditaan. Hanke on opettanut sisäistä- mään kaikki seuraavaksi luetellut ominaisuudet, koska se on velvoittanut kehittymään osallis- tavalla työympäristöllään taitavammaksi osaajaksi.

"Hankkeessa työskenteleminen on ollut pelkästään mukavaa ja antoisaa, ennen kaikkea opet- tavaista. Tämänlaatuinen työ vaatii tekijältään oma-aloitteisuutta, idearikasta päätä, neu- vottelu - ja koordinoitokykyä, englanninkielentaitoa, kulttuurien ymmärtämistä ja suvaitse-

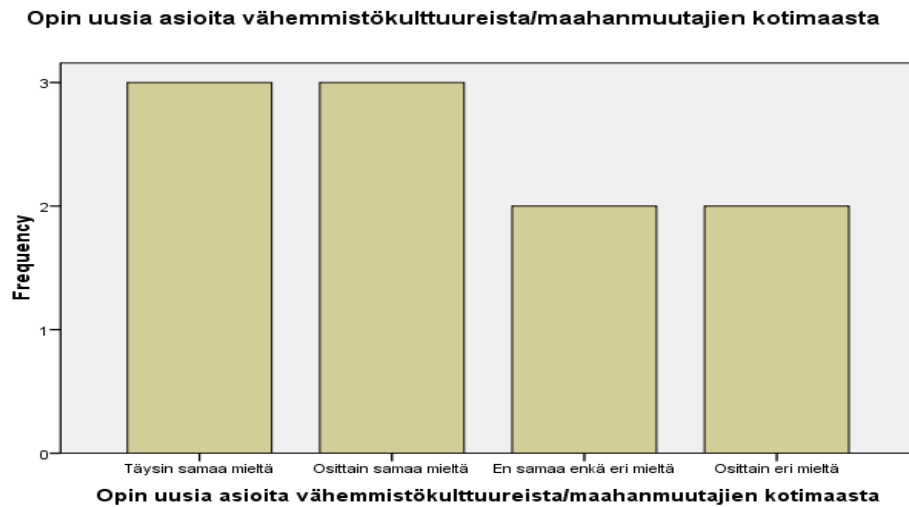
vuotta, avoimuutta, osaamista tapahtumien järjestämisestä, yhteistyötaitoja, halua tehdä tätä työtä ja vielä monia muita kykyjä eri osaamisen alueilta. Positiivisesta mielestä on lisäksi hyötyä. ”

Lainausta on hyvä vertailla Arenen määrittelemään sosionomin kompetenssiin Asiakastyön osaaminen, jossa tavoitteena on, että sosionomi osaa luoda ammatillisen ja asiakasta osallistavan vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen sekä ymmärtää asiakkaan tarpeet ja voimavarat kontekstisidonnaisesti. Kompetenssi sisältää myös sen, että sosionomi kykenee tukemaan ja ohjaamaan tavoitehakuisesti erilaisia asiakkaita heidän arjessaan, kasvun ja kehityksen eri vaiheissa ja eri elämäntilanteissa. Edellä mainittujen ominaisuuksien lisäksi sosionomi osaa soveltaa erilaisia teoreettisia lähestymistapoja ja työmenetelmiä tarkoituksenmukaisesti sekä arvioida niitä. Lainaus kertoo myös kehittämispohjaisen oppimisen mallista ja sen toteutumisesta koulutuksessa. Kuten LbD-mallin määrittelyssä mainitaan, hanketoiminta mahdollistaa opiskelijoiden kehityksen monella eri asiantuntijuuden saralla.

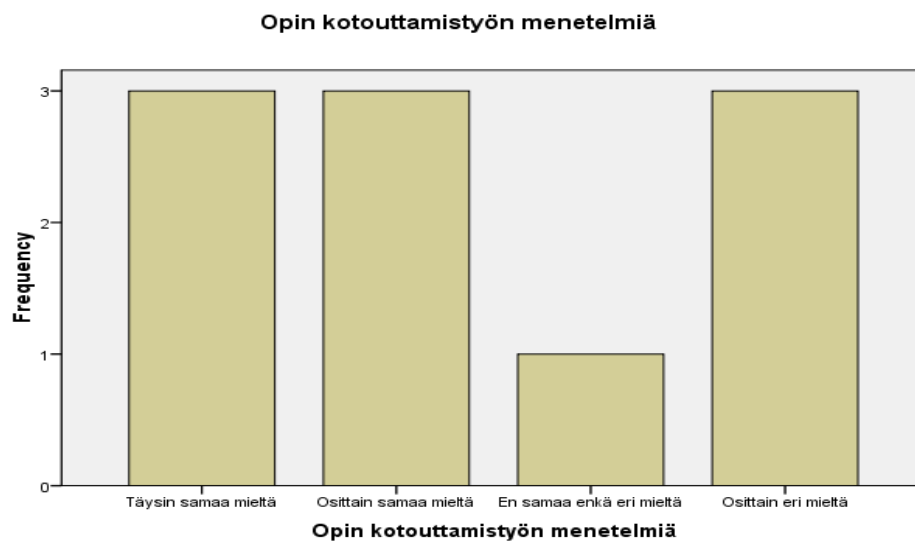
Kulttuurien välisessä ymmärtämisessä, suvaitsevaisuudessa ja avoimuudessa on kyse juuri asiakkaiden tarpeiden ja voimavarojen ymmärtämisestä. Kuten Löytty, Huttunen ja Rastas (2005, 43) kirjassaan toteavat, suvaitsevaisuudella viitataan usein ihmisen toiminnan takana oleviin perustaviin arvovalintoihin, jotka määrittävät paitsi ihmisen käsityksen itsestään ja omasta yksilöllisyydestään, myös hänen suuntautumisestaan muihin ihmisiin ja yhteisöisyyteen. Vaatimus idearikkaasta päästä kertoo eri työmenetelmien hallitsemisesta ja soveltamis- kyvystä, jonka Arenen määrittelee yhdeksi sosionomin osaamisalueeksi kompetenssissa Asiakastyön osaaminen. Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeessa toimijat ovat kontakteissa erilaisten maahanmuuttajaryhmien sekä esimerkiksi kunnan tai kolmannen sektorin toimijoiden kanssa tavoitellen mahdollisimman hyödyllistä toimintoa kohderyhmälleen, valmiina soveltamaan ja arvioimaan työtään. Hanketyössä kohderyhmänä saattaa olla iältään ja kehitysvaiheiltaan eri tilanteissa olevia henkilöitä, jolloin opiskelijoiden osaamisen alueet kehittyvät heidän räätälöidessään toimivia ratkaisuja.

Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeessa opiskelijat ovat lähes poikkeuksetta kontaktissa maahanmuuttajien tai vähemmistökulttuurien edustajien kanssa selvittäen heiltä asioita heidän kotimaastaan ja kulttuuristaan toteuttaakseen moniaistisen tilan. Edellä mainitusta huolimatta kysyessäni oppivatko he näistä kontakteista, vastaukset olivat hyvin erilaisia. (ks. Kuva 6. & 7.)

Kuva 6. Vähemmistökulttuureista/maahanmuuttajien kotimaasta oppiminen

Kuva 7. Kotouttamistyön menetelmien oppiminen

Koska ollaan yhteistyössä muiden kulttuurien edustajien kanssa, oppimista tältä saralta tapahtuu varmasti. Esimerkiksi moniaististen tilojen rakentamista voidaan pitää yhtenä kotouttamistyön menetelmänä. Kaikki Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeessa opintojaan suorittaneet opiskelijat tietävät mitkä ovat hankkeen keskeisiä toimintoja ja mitä hankkeessa tavoitellaan. Voidaan päätellä, että termi "kotouttamistyö" saattaa olla osalle vastaajille vieras ja täten osa on vastannut olleensa väittämästä "Opin kotouttamistyön menetelmiä" osittain eri mieltä. Kaikki kyselyyn vastanneista eivät opiskele sosiaalialaa vaan esimerkiksi matkailualaa, joten heidän ei tarvitse tietää kotouttamisesta. Palautelomakkeen kysymykset

noudattivat muutenkin hyvin paljon sosiaalialalle tarkoitettuja linjoja. Toteuttaessa moniaistisia tiloja esimerkiksi jonkin etnisen ryhmän kotimaasta, on siihen maahan tutustuttava ja sen kulttuuriperinteitä opittava. Ainoastaan silloin, kun rakennetaan moniaistinen tila omasta kotimaasta, voidaan ajatella, että oppia toisten kulttuurien edustajien kotimaasta ei ole saavuttanut.

7.2.3 Sosiaalialan palvelujärjestelmän osaaminen

Yksi sosionomin osaamisalue on sosiaalialan palvelujärjestelmän osaaminen jonka määrittelyssä mainitaan, että sosionomin tulee tuntee hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuuttatukevat palvelujärjestelmät ja niihin liittyvän lainsäädännön. Hänen on osattava hahmottaa palveluiden muutoksia ja pystyttävä osallistumaan niiden monipuoliseen kehittämiseen. Sosionomi myös ymmärtää erilaisissa elämäntilanteissa olevat asiakkaat ja osaa suunnata ja koota tarpeen mukaisia palveluita näiden tueksi, hallitsee palveluohjauksen ja lisäksi kykenee toimimaan moniammatillisissa verkostoissa.

Haastateltavista "Kirsi" toi mielestäni osaamisen tällä saralla esille seuraavanlaisesti: *"...mun mielestä Suomi on niin monikansallinen nykyään. Et jos me koko aika verkostoidutaan enemmän ja meille tulee enemmän eri kulttuureita tänne, ni mä en enää koe.. Siis Suomi on Suomen kulttuuri, meil on oma kulttuuri, mut tääl on niin paljon muitakin. Me ei voida enää ajatella vaan sillä vanhan kansan ajattelumallilla, että suomalaisuutta ajetaan eteenpäin, että sisu ja sauna että mun mielestä se pitää olla just sitä että koulussa jo käsitellään sitä monikulttuurisuutta. Että et ne ulkomaalaiset lapset jotka kasvaa täällä ni nekin käy samantilailla koulua ku me ja niittenki pitää työllistyä samantilailla kun meidän mut se on hirveen vaikeeta, et jos siellä on ihmisiä jotka ei ymmärrä niitten periaatteista mitään ni. Ja sit taas työntekijöinä varsinki joku tällöinen päiväkotia, koulu.. missä sä oot tekemisissä lasten kanssa, sosiaaliala, niin ni se on ihan ehdotonta, et siel tiedetään niist kulttuureista. Eihän se mitenkään tuu toimimaan jos ei ymmärretä kaikkii sen lapsen ajatusmaailmaa, et se vaan ei yksinkertaisesti, et nykyään pitää tietää... just ku meil on se monikulttuurisuus kurssi, niin mun mielestä se on ihan elintärkeä sosiaalialalla."*

Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeen opiskelijat oppivat tukemaan eri elämäntilanteissa olevien henkilöiden tarpeita. Esimerkiksi maahanmuuttajien kotoutumisen kokemisen kannalta saattaa olla elintärkeätä, että he pääsevät jakamaan kokemuksiaan omasta kotimaastaan valtakulttuurin edustajien kanssa. Se voimaannuttaa itse maahanmuuttajaa ja samalla kulttuurienvälinen ymmärrys kehittyy. Opiskelijat osaavat räätälöidä kullekin maahanmuuttajalle oikeanlaisen paketin. Kaikille oman kulttuurin esittely moniaistisin menetelmin ei ole sopivin, silloin voidaan soveltaa ja esimerkiksi muistella esineiden kanssa tai haastatella kahden kesken maahanmuuttajaa hänen kokemuksistaan. Opiskelijat joutuvat yleensä toimin-

toja suunnitellessaan olemaan yhteistyössä esimerkiksi järjestöjen tai muiden työelämätahojen kanssa ja se valmistaa heitä toimimaan moniammatillisissa verkostoissa.

7.2.4 Reflektiivinen kehittämis- ja johtamisaaminen

Reflektiivisella kehittämis- ja johtamisaamisella tavoitellaan sitä, että sosionomi sisäistää reflektiivisen ja tutkivan työtteen ja osaa arvioida oman toimintansa teoreettisia lähtökohtia soveltaen vaihtoehtoisia ajattelu- ja lähestymistapoja. Tähän kuuluu taito toimia työyhteisön aloitteellisenä esimiehenä sekä sen aktiivisena jäsenenä, joka osaa kehittää ja johtaa sosiaalialan osaamista, palveluja ja työyhteisöjä moniammatillisesti. Hänellä on myös käytännön-painotteista tutkimuksellista osaamista ja hän osaa tuottaa työssään uutta tietoa. Tahdoin selvittää, mihin opiskelijat uskoivat projektioppimisella tähdättävän, ja osa heidän vastauksistaan kertoo mielestäni juuri sosionomeilta vaadittavasta reflektiivisestä kehittämis- ja johtamisaamisesta.

”Juhani” määritteli projektiopiskelulla tähdättävän tähän:

”Asiat voi tehdä, itsekin tehdä etukäteen ja tarjota sitä omaa ajatustaan eteenpäin et sulle ei ylhäältä anneta jotain tiettyä ajattelumallia millä mennään vaan et siin voi itsekin kyseenalaistaa ja miettiä uudestaan myös tekemisen kautta.”

Ja ”Johanna” ajatteli asiasta seuraavanlaisesti:

”No varmaan sellast jotain niinku suunnittelua ja suunnittelukykyä ja organisointikykyä ja sellasta aktiivisuutta ja vähän sellasta.”

Projektityö vaatii opiskelijoiltaan jatkuvaa oma-aloitesuutta jotta työskentely etenee. Itsenäinen työskentely johtaa väistämättä siihen, että oma työ kehittyy ja vaihtoehtoiset ajattelutavat tulevat tutun ja turvallisen tilalle. Hanketyöskentelyssä joutuu usein toimimaan uusissa tiimeissä ja myös johtaa ryhmää saavuttamaan tavoitteensa. Hanketyöskentely sosiaalialan opinnoissa valmistaa opiskelijoista hyviä asiantuntijoita omalle kentälleen.

7.2.5 Sosiaalialan eettinen osaaminen

Sosionomin ydiosaamisessa kompetenssi Sosiaalialan eettinen osaaminen määrittelyssä kerrotaan, että kompetenssin kautta sosionomi sisäistää sosiaalialan arvot ja ammattieettiset periaatteet ja sitoutuu toimimaan niiden mukaisesti. Hän kykenee sosiaalialan ammattien edellyttämään eettiseen reflektioon, ottaa huomioon jokaisen yksilön ainutkertaisuuden ja kykenee toimimaan arvoväestöä sisältävissä tilanteissa. Sosionomi edistää tasa-arvoa ja suvaitsevai-

suutta sekä pyrkii huono-osaisuuden ehkäisemiseen yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön näkökulmista.

Kysyessäni ”Johannalta” mitä monikulttuurisia valmiuksia sosionomit tarvitsevat työelämässä hän todisti osaamisensa ja oppimisensa edellä mainitulla saralla vastaamalla näin:

”No siis sellainen yleinen arvostus eri kulttuureita kohtaan, että vaikka ei ymmärtäis tai tietäis siitä paljoa niin täytyy silti niinkun kunnioittaa ja osata asennoitua silleen että meitä on joka lähtöön ja kaikkien kanssa on tultava toimeen. Ja totta kai sellanen perustuntemus jostain nyt suurimmista ryhmistä mitä Suomessakin asuu niinku liittyen vaikka uskontoon, tai johonkin tapakulttuuriin tai tälläseen niin ois hyvä osata koska se asiakaskunta meillä on kuitenkin niin moninainen ja varsinkin pääkaupunkiseudulla jos työskentelee. Ja varmaan se semmonen perusymmärrys niitä elinoloja kohtaan. Että jos on vaikka tullu pakolaisena tänne että mitä siellä historiassa voi olla ja minkälainen se prosessi on, niin ehkä sitten osaa asennoitua niinku siihen ja ymmärtää sitä tilannetta sitten.” (Johanna)

Kohtaamisia moniaistisessa tilassa – hanke opettaa opiskelijoilleen tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta. Tämän lisäksi opiskelijat ovat isossa osassa edistämässä kansainvälisyyskasvatuksen mahdollistamista hankkeen eri kohderyhmille ja ennen kaikkea itselleen. Opiskelijoiden kulttuurien tuntemus kasvaa ja rikastuu samalla, kun heidän monikulttuuriset valmiutensa kehittyvät. Hanke mahdollistaa opiskelijoiden ammattieettisen kasvamisen erilaisten hanketoimintojen avulla ja yhteydessä.

Hankeopiskelu, toiselta nimeltään projektiopiskelu opettaa opiskelijoilleen paljon. Sen tuottama oppi ajautuu opiskelijoille tekemisen kautta, johon juuri LbD-työskentelyllä tähdätään. Osa opiskelijoista tosin kokee, että oma oppiminen olisi ollut tehokkaampaa toisella tavalla, esimerkiksi harjoitteluissa. Kun verrataan yhteen sosiaalialan opiskelijoiden ammatillisia kompetensseja ja tutkimuksen tuloksia, voidaan tyytyväisenä todeta, että opiskelijoiden suorittamalla opetussuunnitelmalla tähdätään noihin kompetensseihin sekä myös saavutetaan ne. Kaikkea oppimista ei tietenkään voi laskea pelkän opetussuunnitelman varaan, opiskelijoilta tulee vaatia ponnisteluja kehittyä oman alansa asiantuntijoiksi aktiivisella osallistumisella ja itsenä kehittämisellä.

7.3 Kehittämisehdotukset

Kolmantena opinnäytetyöni tärkeänä seikkana tahdon tuoda esille, millaisia ehdotuksia opiskelijoilla on Kohtaamisia moniaistisessa tilassa -hankkeen kehittämiselle? Tässä kappaleessa kerron opiskelijoilta nousevista kehitysideoista, jotka keräsin teemahaastatteluiden yhteydes-

sä sekä Optiman sähköisellä palautelomakkeella. Kerron myös opiskelijoiden soveltamisideoista ja siitä, miten hanketta voisi toisin heidän mielestään hyödyntää ja kuinka oppimista parantaa. Liitän paljon opiskelijoiden suoria lainauksia. Osa lainauksista on englanninkielisiä johtuen siitä, että hankkeessa oli keväällä 2009 myös ulkomaalaisia tutkinto-opiskelijoita.

7.3.1 Hanketoiminnan kehittäminen

Usea opiskelija mainitsi ensimmäisenä kehittämisen kohteeksi hankkeen markkinoinnin parantamisen. Vastaukset kuuluivat näin:

"Marketing policy has to be improved and my suggestion is to charge a student team to be responsible only for marketing activity." (Optima-palaute)

"Management must also contribute in marketing the project, allocate information about the project in the Laurea website, print brochures promoting the particular culture being exhibited and try to attract more visitors to the space." (Optima-palaute)

"Tätä vois mun mielestä markkinoida vielä jotenkin enemmän, että täällä koulussakin niin paljon kaikkee on, et jotenkin ehkä vähän hukkuu sinne. Auttaisi jos opettajat olis tietosia tästä" (Johanna)

Mainittiin, että yhtenä markkinoinnin parantamisen keinona voisi olla se, että määrätään jokin tietty opiskelijaryhmä vastuuseen markkinoinnissa. Toivottiin myös, että hanketta koordinoiva tiimi(projektipäällikkö ja assistentit) osallistuisivat markkinointiin enemmän tiedottamalla hankkeesta internet-sivuilla, esitteiden tulostamisella ja vierailijoiden houkuttamisella. "Johanna" nosti esille sen, että olisi hyvä, jos opettajakunta tietäisi hankkeesta. Opettajien kautta tieto mahdollisista hankkeista menisi luontevasti myös opiskelijoille.

Muutama opiskelijoista mainitsi, että hankkeen tulisi käyttää enemmän rahaa hankehankintoihin ja toteutuksiin, jotta saataisiin työstä sellainen jälki, joka tyydyttää tekijää, joka on käyttänyt tilan suunnitteluun ja toteutukseen paljon aikaa. Mainittiin myös, että suuremmalla rahalla saataisiin tiloista realistisempia ja realistisuudellahan tilalle saataisiin uutta luotettavuutta. On mielekkäämpää esitellä tilaa, joka on hyvin rakennettu eikä näytä puolivalmiilta. Tämä ongelma ilmenee usein kehittämistyössä ja tuottaa ongelmia, mutta juuri innovaatioon Laureassa pyritään.

"Budjetit, resurssit, et sitä mukaa tehään. Onhan se vähän käyntikortti koko firmalle jos mainostetaan et me ollaan uuden edellä mut mun mielestä muutama vanha vidoetykki, lakanaa ei ole uuden edellä, se on hyvästi jäljessä."

(Juhani)

"Allocate funds to be spent in building the particular cultural space to make it more realistic and worthy apart from the effort and hard work devoted in it."

(Optima-palaute)

Muutammat opiskelijat kiinnittivät huomiota hankkeen aikataulutuksen kehittämiseen. He mainitsivat tilojen kanssa olleen päällekkäisiä varauksia, jotka olivat osaltaan vaikeuttaneet heidän omaa hanketoteutustaan. Palautteenantajat kertoivat myös, että hankkeen tavaroita (kuten dataprojektoria) oli varattu useaan eri paikkaan samaan aikaan. Hanketavaroiden ja aistimateriaalin liikuttaminen paikasta toiseen oli aiheuttanut opiskelijoille logistiikkaongelmia.

"Aikataulutus ja tavaroiden roudaus haasteellista." (Optima-palaute)

"Aikatauluttaminen (ettei mene huonevarauksia päällekkäin) ja tavaroiden käytön organisointi (että ovat paikalla kun niitä tarvitaan)." (Optima-palaute)

Tavaroiden kuljetus ja hankinnat herättivät eräässä vastaajassa seuraavanlaisen ajatuksen:

"Pohdin olisiko mahdollista saada hankkeelle yhteistyökumppaneita esim. museoista tms. paikoista joilla jo laajasti eri kulttuureille kuuluvaa esineistöä." (Optima-palaute)

Opiskelijoiden kokemat ajatukset siitä, miten hanketoimintaa tulisi kehittää, on hankkeelle erittäin tärkeitä kommentteja. Opiskelijat ovat suorittaneet hankkeessa opiskeluaan ja täten tietävät missä kohdissa löytyy vielä viilattavaa, jotta oppimisen kokemukset ja itsessään opiskelu hankkeessa olisi kaikista parhaimmalla mallilla. Seuraavassa kappaleessa käsitellään opiskelijoiden ehdotuksia hankeoppimisen kehittämiseen.

7.3.2 Hankeoppimisen kehittäminen

Hankkeen toimijoilta toivottiin parempaa opastusta opiskelijoille. Osalla oli vaikeuksia hahmottaa oma tehtävänsä ja tavoitteensa hankkeessa. Opiskelijoista muutama koki, että hankkeessa tapahtui paljon erilaisia asioita, mutta että ei tiennyt niistä itse juuri mitään. He myös mainitsivat, että olivat niin omaan työhönsä keskittyneitä, etteivät edes ymmärtäneet kiinnittää huomiota muihin hankkeessa toimiviin tahoihin, kuten seuraavista lainauksista ilmenee:

"...tässä varmaan pyörii paljon kaikkee semmosta mitä mäkään en ees tiää." (Johanna)

"I hope that the coordinator could be to distribute our task clearly, I mean, the students have different responsibility, and each of them have to responsible for their own task". (Optima-palaute)

"...periaatteessa projektipäällikkö ois voinu vähän miettii aikasemmin et miks me ollaan siel ja mitä me tehään." (Kirsi)

Tahdoin selvittää, mihin opiskelijat uskoivat hanketta voivan soveltaa ja sain vastauksiksi monenlaisia vaihtoehtoja. Suurimmaksi osaksi soveltamishdotukset nousivat varhaiskasvatuksen puolelta. Jotkut ehdotuksista olivat jopa jo hankkeen käytössä, joka edelleen viestii siitä, että vaikka opiskelijat kokevat toimintansa hankkeessa mielekkääksi, he eivät välttämättä sisäistä koko hanketta ja sen ideaa, koska toimivat hankkeessa tehden tiivistä vain omia toteutuksiaan. Toisaalta opiskelijoille järjestetään opiskelijakokouksia, joissa on mahdollisuus tutustua hankkeen muuhun toimintaan, joten kyse saattaa olla aktiivisuuden puutteesta.

"...jos olis jotain sellasia valmiita paketteja et vois joihinkin kouluhin tai päiväkoteihin viedä niinkun kasattavaks. Että varmasti ois kiinnostusta ja innostusta sen kansainvälisyyskasvatuksen ja kulttuurikasvatuksen puolelta." (Johanna)

"Mun mielestä sitä vois hyödyntä just esimerkiksi siihen kansainvälisyyskasvatukseen. Just noit et kutsuu päiväkotiryhmii, kouluryhmii niihin tiloihin, esittelis niitä." (Kirsi)

"...vois soveltaa esim. näihin monikulttuurisuuskursseihin ihan hyvin. Käyttää niit kursseikin niihin hyväkseen, et nivouttaa sitä siihen et joutuis tutustumaan johonki. Nii ne vois olla jotenki yhteydessä tohon multisensoriseen tilaan." (Kirsi)

"Kirsillä" oli ideana yhdistää esimerkiksi sosionomeille suunnattu monikulttuurisuutta käsittelevä kurssi jollain tavalla Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeeseen. "Kirsi" mainitsi, että oli itse aikoinaan kurssia suorittaessaan joutunut haastattelemaan jotakin etnisen taustan omaavaa henkilöä ja kertoi nyt, että sen voisi nivottaa samalla hankkeen toimintaan.

Opiskelijoiden palautteista voi havaita, että Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeella on vielä kehitettävää. Opiskelijat kokevat, että monet asiat olisi voitu toteuttaa toisella tavalla, mutta on muistettava, että kokemus on subjektiivinen ja jokaisella omanlaisensa. Esi-

merkiksi Optima-palautetta kerätessäni kysyin, mitä kehitettävää hankkeella, on ja usea jätti tähän kohtaan kokonaan vastaamatta. Eräs opiskelija vastasi, että on vaikea sanoa, mitä kehitettävää hankkeella on, kun se muuttuu ja muokkaantuu jatkuvasti ajan kuluessa. Osa opiskelijoista siis kokee hankkeen nykyisen muodon toimivan hyvin ja heidän lisäksi on toinen joukko, joka löytää toiminnasta kehitettävää. Hienoa olisi, jos opiskelijat kehittyisivät yhdessä hankkeen kanssa jakaen kehittämispohjaiselle oppimiselle suunnattuja tavoitteita.

8 POHDINTA

Vaikkakaan LbD-mallia ei kovin hyvin sisäistetä, se näyttää silti tehoavan. Yksikään tutkimuksen vastaajista ei vastannut olleensa oppimatta jotain hanketyöskentelynsä aikana. Pohdintaan on syytä jättää ajatus siitä, että kuinka suuri oppimisprosentti olisi, jos kaikki opiskelijat sisäistäisivät opetussuunnitelman? Saattaisi olla, että tämä nostaisi opiskelijoiden motivaatiota opiskelua kohtaan ja tämänkin tutkielman tulokset olisivat erilaisia.

Itse Laureassa 3,5 vuotta sosiaaliaa opiskeltuani voin yhtyä tutkimukseni tuloksiin. Opetussuunnitelma oli minulle ja ryhmäläisilleni alun alkaen hyvin vieras ja vaikeasti ymmärrettävä. Lehtorit kertoivat opiskelujen alussa uudesta LbD-mallista, jota koulussa ryhdyttiin vuosikursimme aloittaessa noudattamaan ja sen salat piti itse selvittää ja sisäistää. En voi todeta opetussuunnitelman vieraaksi jäämisen olleen jonkun tietyn tekijän syy, ongelma saattaa myös olla vaikeudessa, jonka yhdestä opetussuunnitelmasta toiseen vaihtaminen aiheuttaa, sen kuitenkin tiedämme, että paremminkin se olisi voinut sujua. Tosiasia on kuitenkin, että me opiskelijat yritimme tosissamme ymmärtää. Lukiessamme Laurea Faktaa, jossa mainittiin useaan kertaan juonteet ja kompetenssit olimme vähintäänkin hukassa. Kun meille kerrottiin, että seuraavaksi työskentelette hankkeissa, emme tienneet mistä oli kyse. Se oli opiskelijalle hyvin sekavaa ja vaikeutti oppimista.

8.1 Oppinäytetyön tavoitteiden saavuttaminen

Oppinäytetyön tulokset kertovat, että LbD-mallin mukaista oppimista on tapahtunut. En ole varma, ovatko LbD-malli ja sen innovaativiset linjat vieläkään kaikille opiskelijoille selkeitä, mutta siitä voidaan olla varmoja, että LbD-mallin ja Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeen kautta on tapahtunut tarvittavaa oppimista ja niissä mahdollistetaan sisäistää sosiaalialan ammatillisten kompetenssien sisäistäminen.

Oppinäytetyöni tavoitteena oli vastata tutkimuskysymyksiin: 1. Kuinka opiskelijat ovat kokeneet hanketyöskentelyn LbD-oppimisen, ja 2. Miten opiskelijat ovat oppineet projektityöskentelyssä? Opiskelijoiden kokemukset opetussuunnitelmasta olivat ristiriitaiset ja aina opiskelijat eivät tienneet, kuinka tulisi toimia. Opiskelijoiden oli vaikea ymmärtää, mitä kautta hei-

dän tulisi opinnoissaan oppia. Koulutuksen edetessä asiat selkiintyivät, mutta opetussuunnitelma jäi kuitenkin vieraaksi jopa kolmannen vuoden opiskelijoille. Mutta kuten luvussa 7.2 Opiskelijoiden oppiminen todetaan, oppimista oli kuitenkin tapahtunut, reitti opetettavien asioiden sisäistämiseen ei vain ollut se sama, jota opetushenkilökunta odotti.

Uskon tämän tutkimuksen tulosten olevan tärkeitä sekä Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeelle, mutta myös Laurea-ammattikorkeakoululle. Laureassa on tärkeää laadun varmistus ja, jotta tavoiteltava laatu tulisi saavutettua, on hyvä keskittyä myös opiskelijoiden tuotamiin näkökulmiin. Totta on, että Laureassa järjestetään auditointipäiviä, jolloin opiskelijoiden näkemykset laadun kehittämiseen tulevat esille, mutta tosiasia on, että toisenlaistakin tietoa tarvitaan täysin informatiivisen kuvauksen saamiseksi. Uskon myös, että tulevaisuudessa olisi merkittävää, jos opiskelijat keskittyisivät entistä enemmän tarkastelemaan opetusensa laatua, esimerkiksi tekemällä samantyyllisen tutkielman kuin minä tein opinnäytetyössäni. Näin saadaan arvokasta tietoa liittyen sekä opiskelijoiden tyytyväisyydestä että esimerkiksi hanketoiminnan kehittämiseen.

8.2 Opinnäytetyöprosessin arviointi

Koska toimintani hankkeessa alkoi opiskelujeni toisena vuotena syksyllä 2007, koen toisaalta koko opinnäytetyöprosessin käynnistyneen varhaisella tasolla jo tuolloin. Suoritin hankkeessa hyvin ison osan opiskelujani, niin yleisiä LbD-opiskeluja kuin myös kaksi harjoittelua ja mahtuu Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankehistoriaani myös muutamia varsinaisia työpäiviäkin. Opiskelijana hankkeessa toimimiseni muokkasi kaikkia opiskelujani minulle tärkeiden linjojen ja tavoitteiden ääreen. Se on siis mahdollistanut suunnittelemaan opiskeluistani juuri sellaisia kuin itse halusin, samalla huomioiden opiskelijoille asetetut ammatillisen kasvun tavoitteet.

Suhteellisen pitkä hankehistoriani saman hankkeen parissa on auttanut kirjoittamaan tämän opinnäytetyön. Työssä käsitellään, tutkitaan, tarkastellaan ja vertaillaan opiskelijoiden kokemuksia LbD-mallista, varsinkin Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeen parissa, josta minulla itselläni on vankka kokemus. Työn tekeminen on ollut osaltaan hyvinkin kasvattavaa, sillä siinä on samalla päässyt pohtimaan omia tuntemuksiaan omien opiskeluiden ajalta.

Olen tiennyt tekeväni opinnäytetyöni Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeeseen siitä hetkestä lähtien, kun ensi kerran teimme varhaisia pilotteja muiden opiskelutovereideni kanssa. Ajatus muodostui käytännöksi keväällä 2009, kun opinnäytetyöprosessi sai alkunsa. Suunnittelusta muodostui toteutus, jonka tekeminen on ollut mielekästä ja opettavaista. Pohtiesani nyt, olisiko tutkimuksen kannalta ollut parempi, jos olisin tehnyt jotain prosessin aikana toisin, nousee mieleeni muutama seikka. Olisin voinut keskittyä koko opiskelujeni aikana en-

tistä enemmän opinnäytetyön tekemiseen. Materiaalia olisi voinut kerätä hankehistorian aikana paljon enemmänkin. Toisaalta itselleni on kehittävämpää keskittyä nykyhetkeen, kuin suunnitella tekemisiään monen vuoden päähän.

Toiseksi, teemahaastatteluja olisi voinut tehdä useamman kuin kolme. Kolme haastattelua tuntui haastatteluja tehdessä riittävältä määrältä, mutta näin kirjoitusvaiheessa huomasin, että haastatteluja olisi voinut olla muutama lisää. Vastausten samankaltaisuus velvoitti pohtimaan, olivatko kysymykset huonoja ja riittikö kolme haastattelua tutkimukselle. Toisaalta haastateltavat olivat kaikki opinnoiltaan ja suuntautumisiltaan eri vaiheissa ja omat oppimispäiväkirjani tukivat heidän vastauksiaan. Täten en ole teemahaastatteluiden riittävydestä liian huolissani ja kyse on pikemminkin halusta tehdä haastatteluja kuin niiden luotettavuudesta. Ainoa varsinainen epämieluisa asia opinnäytetyössäni on palautelomakkeeseen vastanneiden suuri kato. Näin jälkeenpäin on hankalaa miettiä, mitä olisi voinut tehdä toisin, jotta kato olisi ollut pienempi, sillä tuntuu siltä että kaikki mahdollinen tehtiin.

Kaiken kaikkiaan olen prosessiin tyytyväinen. Ehdin moneen kertaan kummastella, kuinka monet muut opiskelutoverit valittivat stressin ja työn määrästä opinnäytetyötä tehdessään. Itselleni prosessi on ollut mielenkiintoinen, opettavainen ja olen nauttinut työn tekemisestä. Totta on, että työ on laaja ja sille asetetut tavoitteet suuret, luulen kuitenkin että kyse on näihin annettuihin haasteisiin asennoitumisesta.

8.3 Oma oppimisprosessi

Vaikkakin tiesin tekeväni opinnäytetyöni Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hankkeeseen, aluksi sen tekeminen oli hankalaa hahmottaa ja kesti hetken ennen kuin ymmärsin, mitä tulisin sisällölläni tavoittelemaan. Ajan kuluessa sisällöstä kuitenkin muodostui mielestäni toimiva paketti, johon olen näin opinnäytetyöni prosessin loppuvaiheessa tyytyväinen. Se tuottaa arvokasta tietoa vähän tutkitusta aihealueesta ja on ennen kaikkea aito.

Ensimmäisenä ammatillisena tavoitteenani oli kehittyä sosiaalialanasiantuntijana. Opinnäytetyön tekeminen oli oman oppimiseni kannalta hyvin tärkeä prosessi. Tutkiessani mitä meidän sosiaalialan opiskelijoiden tulisi koulutuksemme aikana oppia, keskityin samalla siihen, mitä minun itse on tullut koulutukseni aikana oppia. Pysähdyin pohtimaan omaa oppimispolkuani opinnäytetyöprosessin aikana usein. Tahdoin saada varmuutta siihen, että valmistuttuani olisin kehittynyt työntekijäksi, jolla on kyky edistää yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen sosiaalista turvallisuutta, sosiaalista osallisuutta ja hyvinvointia. Vahvistin opinnäytetyöni tekemisen kautta omaa ammatillista asiantuntijuuttani ja loin varmuutta itselleni toimia tulevassa haastavassa työssä.

Tahdoin myös kehittyä opinnäytetyöni tekemisen kautta paremmaksi tutkielman tekijäksi ja niin on varmasti käynyt. Tämän prosessin aikana olen tutustuttanut itseni eri tutkimuksen tekemisen vaiheisiin, välillä kantapään kautta. Olen oppinut paljon itsestäni ja työskentelytavoistani. Olen sisäistänyt itselleni tuottavimman työskentelytyylin ja kehittänyt itseäni prosessin aikana paremmaksi. Tutustutin itseni pragmaattisen tutkimuksen tekemisen taitoihin soveltaen sekä laadullisia että määrällisiä tutkimustapoja. Olen oppinut analysoimaan aineistoani kriittisesti, jotta tutkimuksesta muodostui mahdollisimman luotettava työ. Olen tyytyväinen opinnäytetyöni luotettavuus- ja eettisyysarvoihin, sillä noudatin jokaisen vaiheen kohdalla tutkimuksen teon eettisiä periaatteita.

Kolmantena ammatillisena tavoitteenani oli kehittyä monikulttuurisuusasioiden tuntijana. Opinnäytetyöni velvoitti minua tutustumaan syventävimmin monikulttuurisuuteen ja vaikka omasin aiheesta runsaasti tietoa ennen tutkimuksen toteuttamista, voin nyt tyytyväisenä todeta, että olen oppinut lisää. Kokemusten tutkiminen oli erittäin mielenkiintoista ja koin sen tärkeäksi varsinkin oman ammatillisuuteni kannalta. Tämä merkitsee tutkimuksen kannalta sitä, että pystyin näin vertaamaan omia kokemuksiani muiden kokemuksiin ja toivon, että tutkielmasta on jatkossa hyötyä kehitettäessä LbD-opetusta.

LÄHTEET

Asetus maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta
22.4.1999/511 Viitattu 3.2.2010

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990511>

Arene. Ammattikorkeakoulujen osallistuminen eurooppalaiseen korkeakoulutusalueeseen.
Sosiaalialan koulutusalaakohtaiset kompetenssit. Viitattu 17.11.2009

<http://www.ncp.fi/ects/materiaali/Sosiaalialan%20koulutusohjelman%20kompetenssit%20042006.pdf>.

Dolceta. Online Consumer Education. Lähestymistapoja opetukseen ja oppimiseen. Viitattu 29.12.2009

<http://www.dolceta.eu/suomi/Mod4/spip.php?article11>

Dufva, H., Laihila-Kankainen, S. & Pietikäinen, S. 2002. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopistopaino.

Giddens, A. 2001. Sociology. Cambridge: Polity Press.

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2001. Helsinki: Yliopistopaino

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2006. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Holopainen, M. & Pulkkinen, P. 2002. Tilastolliset menetelmät. Vantaa: Tummavuoden kirjapaino Oy.

Huttunen, L., Löytty, O. & Rastas, A. (toim.) Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Ikonen, O. 2001. Oppimisvalmiudet ja opetus. Juva: WS Bookwell Oy.

Kohtaamisia moniaistisessa tilassa - hanke. T&K assistentin kevät 2009. Laurea Ammattikorkeakoulu

Lasonen, Johanna. 2005. Reflections of Interculturality over the Relation of Education and Work. Manuscript for the Journal of Higher Education Policy. (julkaisematon)

Laurea Fakta 2009-2010. Opas Laurean opiskelijoille sekä henkilökunnalle. Vantaa: Laurea ammattikorkeakoulu.

Laurea, SoleOps. Viitattu 30.12.2009

https://soleops.laurea.fi/opsnet/disp/fi/ops_RyhmKuvYht/tab/nop/sea?ryhma=2626474&stack=push

Latomaa, T. & Perttula, J. (toim.). 2005. Kokemuksen tutkimus. Merkitys- tulkinta- ymmärtäminen. Tartu: Guttenberg AS. Päällys ja taitto: Bossa Oy/Kalle Müller

Learning By Developing- Toimintamalli ja arvioinnin haasteet. Laurea ammattikorkeakoulun julkaisusarja B32. Viitattu 14.12.2009

<http://markkinointi.laurea.fi/julkaisut/b/b32.pdf>

Menetelmäopetuksen tietovaranto. Kvalimot. Viitattu 17.11.2009.

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html>

Metsämuuronen, J. 2002. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Sri Lanka: International Methelp Ky.

Monikulttuurinen multisensorinen keskus -projektsuunnitelma. Laurea Ammattikorkeakoulu

Monikulttuurinen multisensorinen tila - hanke. Tilannekatsaus. 2008. Laurea-ammattikorkeakoulu.

National Research Council. 2004. Juva: Ws Bookwell Oy.

Opas oppilaitoksen monikulttuurisen osaamisen kehittämiseen. Suomen kesäyliopistot Ry; Sonja Vallus. Viitattu 14.12.2009
http://www.kesayliopistot.fi/pdf/monikulttuurillinen_osaaminen.pdf

Opetusministeriö, Sosiaalialan korkeakoulutuksen suunta. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:43. Viitattu 5.11.2009
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/tr43.pdf?lang=fi>

Pihlaja, J. 2004. Ajattele, tutki ja opi. Ohjeita oppimiseen ja tutkielman tekoon. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Pitkänen, J & Törmä-Hussein, L. 2009. Opinnäytetyö. Keidas arjen keskellä. Kulttuurit kohtaavat avoimessa päiväkodissa. Laurea ammattikorkeakoulu.
 T&K assistentin kevät 2009. Harjoittelu Raportti. Laurea Ammattikorkeakoulu.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2002. Hyvä tieteellinen käytäntä ja sen loukkausten käsittely. Viitattu 17.11.2009
<http://www.tenk.fi/HTK/htkfi.pdf>

Tynjälä, P., Välimaa, J. & Murtonen, M. (toim.). 2004. Korkeakoulutus, oppiminen ja työelämä. Juva: WS Bookwell Oy.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta. 16.6.2005/423. Oikeusministeriö. Finlex. Viitattu 9.12.2009.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050423>

Vesterinen, P. 2001. Projektiopiskelu ja -oppiminen ammattikorkeakoulussa. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä University Printing House, Jyväskylä & ER-Paino Ky.

Virtanen, P. 2000. Projektityö. Wsoy yritysjulkaisut. Porvoo: WS Bookwell Oy.

LIITTEET

Liite 1

Teemahaastattelu

Teemat

1. Sosiaalialan opiskelijana Laureassa
  - opiskelumotivaatio
  - tiesitkö lbd-mallista?
  - mitä mieltä olet lbd:stä?
  - miten olet kokenut hankkeissa oppimisen?
2. Työskentely Kohtaamisia moniaistisessa tilassa -hankkeessa
  - kerro työskentelystäsi
  - kerro prosessista(hankkeeseen tulo, lähtö, jälkiviisaus)
3. Hanke oppimisympäristönä
  - mielekkyys
  - ohjaus
  - mitä opit
  - keneltä opit
  - mistä opit
  - kansainväisyyskasvatus
  - lbd-malli
  - mitä projektioppimisella halutaan?
4. Monikulttuuriset valmiudet sosiaalialalla
  - työelämän vaatimukset, mitä pitäisi osata?
  - kaivataanko opetuksessa lisää?
5. Kehittämisehdotukset
  - mitä parannettavaa hankkeella on?
  - mitä kehitettävää?
  - soveltamisehdotuksia, miten voi hyödyntää?

Liite 2

Palautelomake

Optiman palautelomakkeen kysymykset

Taustat

1. Mitä teit hankkeessa?
2. Mihin opintojaksoon työskentelysi hankkeessa liittyivät? (koodilaatikko ja op määrä)
3. Millä ajanjaksolla työskentelit hankkeessa?
4. Mitä kautta kuulit hankkeesta? (osana opintojakson opintoja, koulukaverit, opettajat, netti, luin esitteen, kävelin ohi ja kiinnostuin)

Vastausvaihtoehtoina alla esitettyihin väittämiin olivat:

täysin samaa mieltä, osittain samaa mieltä, en samaa enkä eri mieltä, osittain eri mieltä ja täysin eri mieltä.

Hankkeen organisointi

1. Hankkeen tavoitteet olivat selkeät
2. Sain tarpeeksi ohjausta hanketyöskentelyn aikana
3. Hanke toimi hyvänä työyhteisönä
4. Koin hankkeen mielekkääksi oppimisympäristöksi
5. Hanke toimi monikulttuurisena työyhteisönä
1. Hankkeen tavoitteet ja omat oppimistavoitteet oli helppo yhdistää
2. Opin hanketyöskentelystä
3. Moniaistiset menetelmät ovat toimivia
4. Sain kokemuksia kulttuurien välisestä kohtaamisesta
5. Opin kotouttamistyön menetelmiä
6. Opin uusia asioita vähemmistökulttuureista/maahanmuuttajien kotimaasta
7. Koin, että minua arvostettiin ja olin tasa-arvoinen muiden hankkeessa työskentelevien kanssa
8. Sain toteuttaa omia ideoitani hankkeessa
9. Hankkeessa työskenteleminen oli hankala yhdistää muihin opiskeluihin(aikataulut)
10. Olin hankkeessa mukana vain saadakseni tarvittavat opintopisteet

Paras oppimiskokemuksesi hankkeessa

Mitä kehitettävää hankkeessa on?

Risut ja ruusut

Kiitos vastauksistasi!

Kuvat

Kuva 1: Learning by Developing -toimintamallin ulottuvuuksia	10
Kuva 2: Hanketyöskentelyn yhdistäminen muihin opiskeluihin	33
Kuva 3: Kokemukset hankkeesta mielekkäänä oppimisympäristönä	34
Kuva 4: Opiskelijoiden kokemukset arvostuksen kokemisesta hanketyöskentelyn aikana	35
Kuva 5: Hanketyöskentelystä oppiminen	39
Kuva 6: Vähemmistökulttuureista/maahanmuuttajien kotimaasta oppiminen	40
Kuva 7: Kotouttamistyön menetelmien oppiminen	41